

Dear

Dear all (II.)

Jaromír Synek & Gabriela Všetická

Dear

Dear all (II.)

Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce
z let 1932 a 1933

Bohuslav Martinů's letters to his family
in Polička in 1932 and 1933

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PALACKÝ UNIVERSITY, OLMOUC

OLMOUC 2020

K tisku doporučili:

Reviewed and recommended by:

prof. MgA. Mgr. Vít Zouhar, Ph.D.

PhDr. Martin Flašar, Ph.D.

Vydáno za finanční podpory Grantové agentury České republiky
GAČR v rámci projektu Kritická edice korespondence Bohuslava
Martinů – první část, 18-09277S.

Published with the kind support of the Czech Science Foundation
GAČR as a part of the project The Bohuslav Martinů's Correspon-
dence. Critical Edition: First part, No. 18-09277S.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může
zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpo-
vědnost.

Unauthorized use of the work is a breach of copyright and may be
subject to civil, administrative or criminal liability.

© Jaromír Synek a Gabriela Všetáčková, 2020

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2020

Translation © Adam Prentis, Jiří Malaník, 2020

1. vydání

First Edition

DOI: 10.5507/pdf.20.24456485

ISBN 978-80-244-5648-5 (print)

ISBN 978-80-244-5649-2 (online : PDF)

ÚVODEM

INTRODUCTION

Bohuslav Martinů (1890–1959) patří mezi nejvýraznější představitele české a světové hudby 20. století. Ke zpracování a zpřístupnění pramenů vážících se k jeho životu a tvorbě dochází však pouze pozvolna. Zejména skladatelova dochovaná korespondence, která obsahuje více než 2 000 archivních dokumentů uložených ve veřejných i soukromých sbírkách v České republice a v zahraničí (Centrum Bohuslava Martinů v Poličce, Institut Bohuslava Martinů v Praze, České muzeum hudby v Praze, Moravské zemské muzeum v Brně, Paul Sacher Stiftung a archivy dalších institucí), je doposud publikována pouze fragmentárně.

Nejrozsáhlejší část z tohoto souboru představuje korespondence Bohuslava Martinů s rodinou depovaná v Centru Bohuslava Martinů v Poličce, která čítá celkem 638 položek. Všechny je možné vyhledat v Online databázi Institutu Bohuslava Martinů, kde se soustřeďují základní údaje k jednotlivým dopisům a kde je od roku 2017 uložen i diplomatický přepis všech dopisů rodině včetně rozsáhlého poznámkového aparátu. Nyní na internetovou databázi navazuje i tato nově vznikající edice knižní. Klade si za cíl zpřístupnit odborné i laické veřejnosti rodinnou korespondenci skladatele v její celistvosti v knižní podobě, a to včetně faksimile všech dopisů, a přidat tak důležitý střípek do pomyslné mozaiky již publikované korespondence Bohuslava Martinů. Edice svým přístupem k primárním pramenům a jejich

Bohuslav Martinů (1890–1959) is one of the most distinctive figures of Czech and international music of the twentieth century. However, the sources related to his life and work are only gradually being processed and published. Most notably, as yet only fragments have been published of the composer's extant correspondence, which amounts to more than 2,000 archival documents housed in both public and private collections in the Czech Republic and abroad (the Bohuslav Martinů Centre in Polička, the Bohuslav Martinů Institute in Prague, the Czech Museum of Music in Prague, the Moravian Museum in Brno, the Paul Sacher Stiftung, and the archives of other institutions).

The most extensive set of correspondence is the letters written by Bohuslav Martinů to his family, which is maintained at the Bohuslav Martinů Centre in Polička and comprises 638 items. These can all be accessed in the Online Database of Sources of the Bohuslav Martinů Institute, which includes basic information for each letter and, from 2017, also the diplomatic transcription of all the letters to his family together with extensive annotations. The online database is now being followed up with this new series of printed books, which aims to provide both experts and the general public with access to the composer's family correspondence in its entirety in paper form, including the facsimile of all letters. This is a crucial addition to the mosaic of the previously published correspondence of Bohuslav Martinů. The edition uses the same approach to the primary

zpracování přímo navazuje na již dříve vydané soubory korespondence skladatele se Zdeňkem Zouharem (Zouhar, Z. – Zouhar, V. 2008), s Miloslavem Burešem (Zouhar – Coufalová 2017) a s Milošem Šafránkem (Zouhar – Coufalová 2019a, b). Její snahou je zachytit osobitý literární styl Bohuslava Martinů v autentické podobě bez dodatečných korekcí a úprav.

Tento v pořadí druhý ediční svazek korespondence Bohuslava Martinů s rodinou v Poličce zahrnuje léta 1932–1933, a bezprostředně tak navazuje na první díl *Drazí I / Dear all I* (Synek – Všeticková 2019). V 55 dopisech a na jedné pohlednici je zde zachyceno období, které skladatel se svou manželkou Charlotte tráví převážně v Paříži, ale také na mnoha pracovních či prázdninových cestách. Vždy se snaží své nejbližší příbuzné v Poličce informovat o skladbách, na kterých právě pracuje nebo které zaznívají na divadelních a koncertních pódiích. Líčí všeliké peripetie spojené s vydáváním svých skladeb či získáváním finančních podpor a stipendií, objasňuje své tvůrčí plány, ale také odhaluje střípky každodenních osobních starostí a společně s adresáty sdílí obavy ze zhoršující se celosvětové hospodářské i politické situace. A jeho „drazí“ v Poličce netrpělivě očekávají každý „Bohoušův“ dopis, aby mu na oplátku mohli sdělit, co nového se událo v jeho rodné Poličce či jak je jeho hudba přijímána v Československu. O tom se však v této knize dozvídáme pouze ze skladatelských reakcí, neboť dopisy přicházející z domova Bohuslav Martinů neshromažďoval, a nám se tak dochovala jen polovina vzájemné korespondence. I přesto je předkládaný soubor dopisů z let 1932 a 1933 významným informačním zdrojem pro poznávání života a díla jednoho z nejvýznamnějších hudebních skladatelů 20. století.

sources and the treatment as the previously published compilations of the composer's correspondence with Zdeněk Zouhar (Zdeněk Zouhar–Vít Zouhar 2008), with Miloslav Bureš (Zouhar–Coufalová 2017), and with Miloš Šafránek (Zouhar–Coufalová 2019a, b). The editions endeavour to render Bohuslav Martinů's distinctive literary style in complete authenticity, free of corrections and modifications.

This second volume of the series of correspondence sent by Bohuslav Martinů to members of his family in Polička encompasses the years 1932–1933, in an immediate follow-up to the first part, *Drazí I / Dear all I* (Syněk–Všetičková 2019). The set's 55 letters and one postcard depict a period which the composer and his wife Charlotte spent mostly in Paris but partly also on various business and holiday trips. Martinů always tries to inform his relatives in Polička about the compositions that he is working on or that are performed in theatres and concert halls. He details the various ups and downs of his efforts to have his works published or to obtain grants and scholarships, he explains his creative intentions, which are interspersed with glimpses of everyday personal difficulties and shared worries about the deteriorating global economic and political situation. His “dear alls” in Polička anxiously await each of “Bohouš's” letters, responding in kind with news from his native Polička or reports about the reception of his music in Czechoslovakia. However, this information can only be gleaned indirectly from the composer's reactions, as Bohuslav Martinů did not keep the letters he received from his family, and so only half of their mutual correspondence is extant. Despite this limitation, the set of letters from 1932 and 1933 is a valuable source of information for anyone interested in a deeper understanding of the life and work of one of the greatest composers of the twentieth century.

„Neměl jsem štěstí ten rok, snad tenhle bude lepší.“ (PBM Kr 64). Touto větou z prvního dopisu v roce 1932 vyjadřuje Bohuslav Martinů nejen zklamání z neúspěchu své *Serenády pro komorní orchestr*, H 199, ve skladatelské soutěži Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně pro rok 1931, ale i svou vlastní současnou situaci českého hudebního skladatele žijícího v Paříži „na volné noze“. Důsledky světové hospodářské krize se toho roku i v následujících letech výrazně promítaly do finanční situace všech kulturních institucí a umělců, hudební skladatele nevyjímaje. Po celý rok 1932 je však z dopisů Bohuslava Martinů rodině do Poličky cítit zřetelná snaha prosadit se i v těchto těžkých podmínkách a zajistit si alespoň nezbytné existenční zázemí pro svou tvorbu ve vysněné Paříži. Zcela výstižně tuto situaci komentuje přednosta Kanceláře prezidenta republiky Bohumil Říha ve svém vyjádření k žádosti Bohuslava Martinů o udělení finanční podpory na sezonu 1932/1933 ze dne 15. 9. 1932: „[...] *Mluvil jsem s panem Martinů o jeho žádosti při jeho návštěvě v Praze a o jeho dalším pobytu v Paříži. Zmínil jsem se mu o tom, že jeho pobyt v Paříži trvá již příliš dlouho a že má jistě alespoň morální povinnost přenést své působení, třeba na nějaký čas, do vlasti, zvláště když z uměleckých i úředních kruhů se po tomto jeho působení doma volalo a nabízelo se mu místo na konzervatoři v Brně. Je pravda, že pan Martinů v Paříži nezhál, nýbrž tvoří nová a nová díla, která jdou dnes světem a jsou oceňována. Je pravda, že nezapomíná při tom ani na domácí prostředí a složil celovečerní balet ‚Špalíček‘, který bude provozován v Národním divadle v Praze. Ale pan Martinů je již dnes přes 40 let, tedy ve věku, kdy by mohl razit doma cestu novým směrům v hudbě a vésti mladou generaci k novým metám. Měl by také postaráno*

“I had no luck that year, let’s hope this one will be better.” (PBM Kr 64). This sentence from his very first letter in 1932 expresses Bohuslav Martinů’s disappointment both with his failure to win the 1931 Bedřich Smetana Jubilee Foundation Award with his *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199, and with the situation he found himself in as a “freelance” Czech composer living in Paris at the time. The global economic crises significantly impacted the financial possibilities of all cultural institutions and artists, including those in the music scene, for a number of years to come. However, Martinů’s letters to Polička throughout 1932 evince a persistent will to assert himself despite all hardships and secure a basic level of income that would allow him to continue his much-desired creative life in Paris. The situation is aptly expressed by the head of the Office of the President of the Republic, Bohumil Říha, in his opinion of the composer’s grant application for the 1932/1933 season from 15 September 1932: “[...] *I spoke with Mr Martinů about his application during his visit to Prague and about his continued stay in Paris. I mentioned that he had already stayed in Paris for too long a time and that he surely has at least a moral obligation to transfer his activities, perhaps for a certain time, to the homeland, especially when there have been calls for his return from both artistic and official circles and he has been offered a post at the conservatoire in Brno. It is true that Mr Martinů is by no means idle in Paris, writing more and more new works, which traverse the world to considerable acclaim. It is true that this has not made him forget his home environment as he has composed the full-length ballet ‘The Chap-Book’, which will be produced by the National Theatre in Prague. But Mr Martinů is now more than 40 years old, that is, at an age when he could pioneer new directions in music at home and lead the young generation to*

o sebe i svou rodinu. Ale pan Martinů nechce o tom slyšeti a raději by strádal v boji o denní chléb, než by se dal vázati nějakými předpisy nebo didaktickými poučkami. Jeho skladby mu mnoho nevynesou a příjem je nepravdělný. Je stále odkázán na spolupomoc své ženy a její výdělek. Chce však zůstat za každou cenu v Paříži a pokračovati ve svém díle, jímž, jak se domnívá, slouží stejně svému národu a rozšiřuje jeho jméno [...].“ (KPR, D 6224/32, D 6223/32; Maýrová 2014, s. 19–20).

Bohuslav Martinů v této době opravdu zvažoval návrat do Československa, ovšem pod podmínkou, že mu zde bude nabídnuto místo buď v Národním divadle v Praze, nebo profesorské místo po Josefu Sukovi v mistrovské škole na pražské konzervatoři. Rodině do Poličky o tom píše: *„Z Prahy dosud nevím nic, ale to víte že chci nějaké dobré místo, a nedají-li mi ho tak do Prahy nepůjdu, chtěl bych jenom tu krizi trochu přečkat, a do Prahy bych šel definitivně později na mistrovskou školu na konsetvatoři, místo po Sukovi, a v tom případě bych potom použil svých známostí a obrátil se na Beněše nebo Kramáře, ale teď to ještě nebudu dělat, protože když už něco od nich budu žádat tak aby to stálo za to.“* (PBM Kr 68). O tuto pozici v souvislosti s odchodem Josefa Suka do penze později Martinů skutečně usiloval, v září roku 1936 však byl profesorem kompozice v mistrovské škole na pražské konzervatoři jmenován český hudební skladatel a pedagog Jaroslav Kříčka. Ačkoliv nabídka na stejnou pozici přišla v roce 1932 od ředitele brněnské konzervatoře Jana Kunce, Martinů ji sám nevnímal jako dostatečně prestižní, v čemž ho utvrzoval i Wilhelm Streccker, ředitel německého nakladatelství Schott Music GmbH & Co.: *„[...] byl tu říditelem vlastně majitelem od Schotta, a ten říkal že nemám nic vzít co by ne-*

new aspirations. He would also provide for himself and his family. But Mr Martinů wants none of that, and he would rather suffer in the struggle for his daily bread than to be bound by some rules or didactic axioms. His compositions earn him little and his income is irregular. He is constantly dependent on the assistance of his wife and her earnings. Yet he wants to stay in Paris at all costs and continue his work, with which, he is of the opinion, he equally serves his nation and promotes its name [...].” (KPR, D 6224/32, D 6223/32; Maýrová 2014, pp. 19–20).

Bohuslav Martinů was actually considering returning to Czechoslovakia at the time, though only on condition that he would be offered either a post at the National Theatre in Prague or the professorship vacated by Josef Suk at the Master School of the Prague Conservatoire. He writes of the matter to Polička: *“I still have no news from Prague, but of course I want some good post, and if I do not get it I will not go to Prague, I only want to wait out the crisis a bit, and I would definitively move to Prague later for the master school at the conservatoire, the place vacated by Suk, and in that case I would then use my contacts and approach Beneš or Kramář, but I will not do that yet because if I am to ask something of them, I want it to be worth something.”* (PBM Kr 68). Martinů did in fact strive to obtain the retired Josef Suk’s post of Professor of Composition at the Master School of the Prague Conservatoire, but the place was filled in September 1936 by the Czech composer and teacher Jaroslav Křička. Although a similar offer came from the director of the Brno Conservatoire, Jan Kunc, in 1932, Martinů did not consider it to be sufficiently prestigious – an opinion which was encouraged by Wilhelm Strecker, the director of the German publishing house Schott Music GmbH & Co.: *“[...] the director in fact owner of Schott was here, and he said that I should*

bylo společensky a finančně dobře umístěno a oni že moc se mnou počítají a jakmile se poměry jen trochu ustálí že mi nabídnou výhodnou smlouvu.“ (PBM Kr 70).

Stipendia a finanční podpory pro tvůrčí práci vždy tvořily významnou součást příjmů Bohuslava Martinů a skladatel v jejich získávání patřil k těm zkušenějším a úspěšnějším žadatelům. Od února do června 1932 dostával Martinů měsíčně 1 000 franků vyplácených Kanceláří prezidenta republiky a tatáž instituce podpořila skladatele částkou 5 000 franků vyplácenou rovněž v měsíčních splátkách od listopadu 1932 do srpna 1933. V červnu roku 1932 udělilo kuratorium Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně Bohuslavu Martinů stipendium ve výši 2 000 korun na dokončení baletu *Špalíček*, H 214 I, resp. na úpravu klavírního výtahu a na překlad textu, a v prosinci téhož roku obdržel finanční podporu na další skladatelskou činnost ve výši 2 000 korun od České akademie věd a umění. Tou dobou již na klavíru v pařížském bytě manželů Martinů ležel telegram z Washingtonu s informací, že *Smyčcový sextet*, H 224, zvítězil v mezinárodní skladatelské soutěži a že jeho autorovi náleží odměna 1 000 amerických dolarů. V roce 1933 Martinů zvažoval svou účast ve velké skladatelské soutěži, kterou jednou za tři roky vyhlašovala brněnská Jubilejní nadace Bedřicha Smetany. Když však zjistil, že na hlavní cenu, s níž byla spojena finanční odměna ve výši 50 000 korun, aspiruje i jeho někdejší učitel Josef Suk, svou skladbu – balet *Špalíček*, H 214 I – do soutěže nepřihlásil. Sukův *Epilog* se opravdu stal vítěznou skladbou a Martinů jejím autorovi v dopise ze dne 15. 1. 1934 s pokorou a vděčností napsal: „*Já sám jsem neobyčejně pyšný na to, že mi bylo dopřáno prožítí několik chvil svého života ve Vaší*

not accept anything that was not well regarded socially and financially; and that they are counting with me a lot and that as soon as things settle down a bit they will offer me a profitable contract.” (PBM Kr 70).

Scholarships and creative grants always formed a significant part of Bohuslav Martinů’s income, and the composer was one of the more experienced and successful applicants in this regard. From February to June 1932, Martinů received 1,000 francs monthly from the Office of the President of the Republic, and the same office supported the composer with another 5,000 francs paid out in monthly instalments from November 1932 to August 1933. In June 1932 the Curatorium of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno awarded Bohuslav Martinů a scholarship to the sum of 2,000 crowns to complete his ballet *The Chap-Book*, H 214 I, or more specifically, to prepare the vocal score and translate the text, and in December that year he was accorded a grant of 2,000 crowns from the Czech Academy of Sciences and Arts in support of his compositional work. By that time, the Martinůs had received a telegram from Washington informing them that *String Sextet*, H 224, had won an international composition competition and that its author was entitled to 1,000 dollars in prize money. In 1933 Martinů contemplated entering the grand composers’ contest that was announced once every three years by the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno. However, when he discovered that the main prize, which included the sum of 50,000 crowns, was also aspired to by his erstwhile teacher Josef Suk, he decided not to apply with his own composition – the ballet *The Chap-Book*, H 214 I. Suk’s *Epilogue* did in fact win the competition, and Martinů wrote to his old mentor on 15 January 1934 with humility and gratitude: “*I myself am extraordinarily proud to have been allowed to spend some moments of my life in your pres-*

přítomnosti, jsou to nejkrásnější z mých vzpomínek a děkuji Vám za ně srdečně, protože v nich jsem hledal vždy posilu v dobách, kdy člověk zapochybuje o všem i sobě, a zde v cizím prostředí vždy jsem našel Váš příklad jako připomenutí úlohy, kterou umělec musí vykonat. A vždy jsem se vrátil do oněch dob, kdy jste mě učil dívat se a vidět, a vždy jsem u Vás tuto posilu našel. Děkuji Vám srdečně za to všechno a děkujeme Vám všichni za Vaše poslední dílo Epilog, které ale doufám, že nezůstane poslední.“ (Vojtěškova 2005, s. 414).

V úvodním seznámení s obsahem dopisů zařazených do tohoto dílu se však vraťme na samý začátek, tedy do ledna roku 1932. V úterý 26. 1. 1932 se v pražském Mozarteu uskutečnil dlouho očekávaný koncert sestavený pouze z komorních skladeb Bohuslava Martinů, na jehož přípravě i provedení se společně podíleli skladatelovi přátelé – houslista Stanislav Novák, klavírista Karel Šolc a violoncellista Bedřich Jaroš. Recenze koncertu otištěné v Lidových novinách a v Českém slově však nebyly oslavné, naopak, kromě zmínky o nezpochybnitelném skladatelově talentu spíše upozorňovaly na autorovu nevyzrálou, „*snahu po něžším lesku*“ a „*lívivý eklekticism*“, zdůraznily, že „*B. Martinů chybí původnost, tedy síla invence*“, na což zklamaný autor reagoval v dopise do Poličky jen zatrpklým: „*Ostatně to nemá žádný význam co u nás píš.*“ (PBM Kr 67).

Na přelomu ledna a února roku 1932 se v Praze oženil skladatelův bratr František s Jindřiškou Palečkovou. Bohuslav Martinů se svatby nemohl zúčastnit kvůli nedostatku peněz a nadbytku práce. V té době již více než rok pracoval na baletu *Špalíček I*, H 214 I. V dopise rodině do Poličky ze dne 19. 2. 1932 (PBM Kr 68) slavnostně ohlašuje: „*Dokončil jsem ten balet a posílám jej ihned do Národ-*

ence, they are among the fondest of my memories, and I thank you for them sincerely because I have always sought encouragement from them at times when doubt is cast on everything even oneself, and here in this foreign environment I always found your example as a reminder of the task that an artist must perform. And I always returned to those days when you taught me to look and see, and I always found that encouragement in you. I thank you sincerely for everything, and we all thank you for your latest work, Epilogue, which I hope will not be the last.” (Vojtěšková 2005, p. 414).

Let us now retrace our steps to the time of the very first letters of this volume, to January 1932. On Tuesday 26 January 1932, the long-awaited concert of Bohuslav Martinů’s chamber works took place at the Mozarteum in Prague; it was organised and performed by the composer’s friends, the violinist Stanislav Novák, the pianist Karel Šolc, and the cellist Bedřich Jaroš. The reviews published in Lidové noviny and České slovo were far from enthused – despite noting the composer’s undeniable talent, they mainly highlight his immaturity, “*striving for outward polish*”, and “*attractive eclecticism*”, emphasising that “*B. Martinů lacks authenticity; the strength of invention*”, to which the disappointed composer responds with bitterness in a letter to his family: “*Anyway what they write back home is of no consequence.*” (PBM Kr 67).

Sometime between January and February 1932, Bohuslav’s brother František married Jindřiška Palečková in Prague. The composer could not attend the wedding due to a lack of finances and an excess of work. At the time he had already been working on his ballet *The Chap-Book*, H 214 I, for more than a year. On 19 February 1932 he happily informs his family in Polička: “*I completed the ballet and am immediately sending it to the Nat.*” (PBM Kr 68). He did not actually send the

ního. “Do Národního divadla v Praze jej však odesílá až o měsíc později, načež dva měsíce netrpělivě čeká na vyjádření vedení divadla o jeho přijetí k nastudování, a potrvá ještě více než rok, než se dne 19. 9. 1933 dočká jeho prvního uvedení.

„Včera jsem měl velký úspěch se svými novými tanci pro malý orchestr,“ (PBM Kr 70) píše Martinů rodině do Poličky o premiéře skladby *Les Rondes*, H 200. Skladba poprvé zazněla dne 18. 3. 1932 v Paříži pod taktovkou Alfreda Cortota. Koncertu se jako nadšený posluchač účastnil i šéf politického a legislativního odboru Kanceláře prezidenta republiky Josef Schieszl, se kterým Bohuslav Martinů navázal přátelský vztah a o němž se v pozdějších dopisech rodině do Poličky často zmiňuje jako o člověku, jenž se snaží v Praze prosazovat jeho zájmy. Již o dva dny později, tj. 20. 3. 1932, následuje v Marseille další premiéra. Toto první provedení *Koncertu pro smyčcové kvarteto a orchestr*, H 207, Martinů zmiňuje ve dvou dopisech odeslaných Kanceláři prezidenta republiky a z téhož marseilleského koncertu se dochoval i plakát. Pondělí 10. 10. 1932, které za datum premiéry označuje Halbreich (2007, s. 320), je tak možné považovat spíše za datum prvního uvedení *Koncertu pro smyčcové kvarteto a orchestr*, H 207, v Londýně, nikoliv za datum světové premiéry této skladby. K upřesnění data premiéry dochází také v případě prvního provedení *Smyčcového kvartetu č. 3*, H 183. Na základě informací Bohuslava Martinů ve dvou dopisech rodině do Poličky, z dobové recenze Suzanne Demarquez a podle textu zprávy o provedení skladby otištěné v květnovém čísle časopisu *Tempo: Listy Hudební Matice* lze datum premiéry stanovit na neděli 24. 4. 1932, zatímco Halbreich (2007, s. 363) uvádí čtvrtek 20. 4. 1932. Díla Bohuslava Martinů nezazní-

work to the National Theatre in Prague until a month later. He then anxiously awaited the management's response and confirmation of the ballet's approval for production for another two months. Another year passed before the premiere took place on 19 September 1933.

"I had a great success yesterday with my new dances for small orchestra," (PBM Kr 70) Martinů writes to his family following the premiere of *Les Rondes*, H 200. The composition was first conducted by Alfred Cortot in Paris on 18 March 1932. The concert was also attended and enthusiastically received by Josef Schieszl, the chief of the political and legislative department of the Office of the President of the Republic, who befriended Bohuslav Martinů. The composer frequently refers to Schieszl in his later letters to Polička as a person endeavouring to promote Martinů's interests in Prague. Another premiere followed just two days later in Marseille, on 20 March 1932. Martinů mentions this first performance of *Concerto for String Quartet and Orchestra*, H 207, in two letters to the Office of the President of the Republic, and his testament is borne out by an extant poster from the event. Monday 10 October 1932, which is listed as the date of the premiere by Halbreich (2007, p. 320), can thus be regarded rather as the date of the first London performance of *Concerto for String Quartet and Orchestra*, H 207, not of the world premiere. Another correction is provided for the premiere of *String Quartet No. 3*, H 183. Based on the information in two of Bohuslav Martinů's letters home, on the contemporary review by Suzanne Demarquez, and a report of the performance published in the May issue of the Czech music journal *Tempo: Listy Hudební Matice*, the date of the premiere can be pinpointed to Sunday 24 April 1932, contrary to the date given by Halbreich (2007, p. 363), Thursday 20 April 1932. Bohuslav Martinů's compositions could also be enjoyed by audiences in

vají jen v zahraničí, ale mohou si je poslechnout i pražští posluchači. Ve středu 30. 3. 1932 zazněla *Serenáda pro komorní orchestr*, H 199, na IX. abonentním koncertě České filharmonie ve Smetanově síni Obecního domu a dne 19. 4. 1932 byl poprvé v Praze uveden *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, v podání violoncellisty Bohuše Herana a rozhlasového orchestru Radiojournalu.

V květnu roku 1932 začíná Martinů komponovat *Koncert pro housle a orchestr č. 1*, H 226. „*Budu psat ještě houslový koncert pro jednoho američana, pro kterého psal také Stravinský; to bude velká reklama pro mne, ale také velká práce.*“ (PBM Kr 80). Skladbu si objednal Samuel Dushkin, americký houslista, skladatel a pedagog, a práce to byla vskutku velká. Martinů na skladbě pracoval od května 1932 do června 1933 a dále se pak k ní vracel v září 1933 a v únoru 1934, často za osobní účasti Dushkina. Navzdory slibným očekáváním se však koncert své premiéry dočkal až 25. 10. 1973 v Chicagu, v Praze zazněl poprvé 24. 9. 1974. Sólistou byl v obou případech houslista Josef Suk.

Dlouhodobou prací na *Koncertě pro housle a orchestr č. 1*, H 226, musí Martinů prokládat drobnějšími skladbami. Ještě v květnu 1932 v Paříži komponuje *Smyčcový sextet*, H 224, skladbu, která o několik měsíců později získá v USA hlavní cenu ve skladatelské soutěži nadace Elizabeth Sprague Coolidge, a v průběhu května a června vzniká i *Sinfonia concertante*, H 219. Martinů ji píše s úmyslem věnovat ji šéfdirigentovi Boston Symphony Orchestra Sergeji Alexandroviči Kusevickému: „*Paní Coolidge jsem psal a budu mluvit s p. Koussewitzkým, už přijel do Paříže, dal bych mu věnování té nové symfonie ale musí mi něco dát za odměnu.*“ (PBM Kr 78). Zatímco premiéra vítězného *Smyčcového sextetu*,

Prague. *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199, was performed on Wednesday 30 March 1932, at the ninth subscription concert of the Czech Philharmonic in the Smetana Hall of the Municipal House, and *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 1*, H 196 I, was first heard in the Czech capital on 19 April 1932, as interpreted by the cellist Bohuš Heran and Radiojournal's radio orchestra.

In May 1932 Martinů began to compose *Concerto for Violin and Orchestra No. 1*, H 226. "I will also be writing a violin concerto for one American whom Stravinsky wrote for as well, it will be great advertising for me but also a lot of work." (PBM Kr 80). The piece was commissioned by the American violinist, composer, and teacher Samuel Dushkin, and it truly was an immense job. Martinů worked on the concerto from May 1932 to June 1933 and returned to it again in September 1933 and February 1934, often in direct collaboration with Dushkin. Despite its promising prospects, the composition was not performed until 25 October 1973 in Chicago, followed by its Prague premiere a year later, on 24 September 1974. In both cases, the solo part was interpreted by Josef Suk.

The protracted work on *Concerto for Violin and Orchestra No. 1*, H 226, had to be interspersed with shorter compositions. Martinů composed *String Sextet*, H 224, in Paris in May 1932; several months later, the work won the main prize in a competition organised by the Elizabeth Sprague Coolidge Foundation in the US. *Sinfonia Concertante*, H 219, followed in May and June. Martinů intended to dedicate the piece to the chief conductor of the Boston Symphony Orchestra, Serge Alexandrovich Koussevitzky: "I wrote to Mrs Coolidge and will speak with Mr Koussevitzky; he is already in Paris, I would dedicate the new symphony to him but he must give me something in return." (PBM Kr 78). Whereas

H 224, zazněla ve Washingtonu v podání Kroll sextetu již 25. 4. 1933, *Sinfonia concertante*, H 219, si (bez dedikace Kusevickému) na svou premiéru musela počkat až do 18. 2. 1958, kdy byla provedena v Basileji.

V květnu roku 1932 se také dořešil v korespondenci opakovaně zmiňovaný problém s prodejem poličského klavíru Bohuslava Martinů. Pro své děti, Božánka a Soničku, si jej koupil poličský architekt Bohuslav Šmíd, žijící v té době i se svou rodinou v sousedství rodiny Martinů v ulici Na Svěpomoci. Martinů mu z vděčnosti napsal z Paříže nejen děkovaný dopis, ale po společně strávené dovolené v srpnu 1932 v Orlických horách jeho dětem zkomponoval *Dětské skladby*, H 221, s věnováním „*Božánkovi a Soničce Šmídem v upomínku na prázdniny v Potštejně*“.

Z května a června roku 1932 se dochovaly dva dopisy Bohuslava Martinů adresované bratru Františkovi. Ten v letech 1931 a 1932 pracoval v Jugoslávii, pravděpodobně jako restaurátor církevních památek, a nedařilo se mu vydělané finanční prostředky převést do Československa. Bohuslav Martinů se mu prostřednictvím svých přátel v této záležitosti snažil pomáhat. I v pozdějších dopisech můžeme sledovat, kterak Martinů využívá svých kontaktů, aby svému bratrovi po návratu do Československa pomohl najít zaměstnání.

Prázdniny roku 1932 strávil Bohuslav Martinů i se svou manželkou Charlotte v Československu. Bylo to poprvé, kdy sem spolu přijeli jako manželé. Vztah skladatelovy matky Karoliny Martinů k její snaze byl zpočátku velmi odměřený, proto se obezřetný Martinů nejprve obrací na svou sestru Marii, když za francouzsky psaný Charlottin přepis určený Marii, která francouzštinu na rozdíl od své

the successful *String Sextet*, H 224, was premiered by the Kroll Sextet in Washington on 25 April 1933, *Sinfonia Concertante*, H 219, had to wait until 18 February 1958 for its first performance, in Basel, sans the dedication to Koussevitzky.

Bohuslav Martinů also finally sorted out the repeatedly discussed matter of the sale of his piano in Polička in May 1932. The Polička architect Bohuslav Šmíd bought the instrument for his children, Božánek and Sonička; the Šmíds lived in the same street as the Martinůs, Na Svěpomoci. The composer expressed his gratitude both with a letter of appreciation sent from Paris and, following their joint holiday in the Orlické (Eagle) Mountains in August 1932, by composing *Children's Pieces*, H 221, for the latter's offspring, dedicated to "*Božánek and Sonička Šmíd as a memento of the holiday in Potštejn*".

Two letters have been preserved from May and June 1932, which Bohuslav Martinů addressed directly to his brother. František Martinů was employed in Yugoslavia in 1931 and 1932, presumably as a restorer of church architecture, and he had difficulties transferring his earnings into Czechoslovakia. Bohuslav Martinů tried to help him via his various contacts. Later letters also show how the composer strove to help his brother find employment after he returned to his homeland.

Bohuslav Martinů and his wife Charlotte spent the summer holidays of 1932 in Czechoslovakia. It was their first visit to the country as a married couple. The composer's mother Karolina Martinů initially had considerable reservations to her son's spouse, and so Bohuslav cautiously asks his sister for advice in a French note appended to Charlotte's own message to Marie Martinů, who could speak the language, unlike her mother: "*Je voudrais venir à Prague avec Ch. et bien entendu aussi chez nous tous les deux. Ecris moi qu'est-ce qu'il faudra faire, est-ce que je dois écrire à maman tout de suite ou il*

matky ovládala, rovněž ve francouzštině dopisuje: „*Je voudrais venir à Prague avec Ch. et bien entendu aussi chez nous tous les deux. Ecris moi qu'est-ce qu'il faudra faire, est-ce que je dois écrire à maman tout de suite ou il vaudra bien que tu la prépare un peu.*“ Tedy: „*Chtěl bych s Ch. přijet do Prahy a samozřejmě také oba k nám domů. Napiš mi, jak to mám udělat. Mám napsat mamince hned, nebo bude lepší, když ji na to trochu připravíš?*“ (PBM Kr 76). Sama Charlotte na toto období vzpomíná ve své knize vzpomínek *Můj život s Bohuslavem Martinů*: „*Matka si Bohušovu budoucnost představovala docela jinak. Byla tu k mání děvčata se statkem, věnem, majetné partie. [...] Neměla jsem to Bohušově matce za zlé, vždyť která matka si nepřije pro syna kromě štěstí i dobré hmotné podmínky? Byla jsem chudá, byla jsem cizinka a to mluvilo proti mně. Matka se chovala zdrženlivě, [...] cítila jsem, že mě nepřijala. Bohuš mě ujišťoval, že se to podá. A došlo na jeho slova. Když po letech viděla, jak se o Bohuše láskyplně starám, obměkčilo ji to a její odmítavost vůči mně nakonec úplně roztála.*“ (Martinů, Ch. 2003, s. 31–32).

Začátek července strávili manželé Martinů v Praze. Při zahájení IX. Vsesokolského sletu tu byla za účasti autora provedena *Slavnostní ouvertura k Sokolskému sletu*, H 211, kterou Martinů zkomponoval právě pro tuto příležitost již v říjnu roku 1931. Z Prahy jejich cesta vedla do Hluboké nad Vltavou. Již druhý rok po sobě přijal Martinů, tentokráte v doprovodu Charlotte, pozvání manželů Pečírkových, aby tu s jejich společnými a „užitečnými“ přáteli prožili několik příjemných prázdninových dnů. Domů do Poličky o tom Martinů píše: „*[...] všichni hoši si zařídili tak dovolenou aby chom byli všichni pohromadě. Oba Novákové, malíř Muzika, dr Pečírka, který má velký vliv na ministerstvu, tak bych to nebyl mohl odřící, a později už se všichni rozejedou, to bychom se nesešli Také se tu hodně pěstuje*

vaudra bien que tu la prépare un peu.” That is: “*I would like to come to Prague with Ch. and of course back home the both of us. Tell me how to do it. Should I write to Mum immediately, or will it better if you prepare her for it a bit?*” (PBM Kr 76). Charlotte remembers this period herself in her book of memoirs, *Můj život s Bohuslavem Martinů* [My Life with Bohuslav Martinů]: “*His mother had imagined Bohuš’s future in a completely different way. There were girls to be had with estates, dowries, wealthy matches. [...] I did not hold it against Bohuš’s mother, after all, which mother would not wish her son both happiness and good financial means? I was poor, I was a foreigner, and that went against me. His mother was reserved, [...] I sensed she had not accepted me. Bohuš assured me it would change. And he was right. When she saw how devotedly I cared for Bohuš some years later, it mollified her, and her disapproval ended up melting away completely.*” (Martinů, Ch. 2003, pp. 31–32).

The Martinůs spent the start of July in Prague. They attended the opening ceremony of the 9th All-Sokol Rally, which included a performance of the composer’s *Festive Overture for Sokol Gathering*, H 211, which had been composed for that very occasion in October 1931. This was followed by a trip to Hluboká nad Vltavou on the invitation of the Pečírkas. Martinů had already visited the couple the previous year, this time he took his wife Charlotte to spend a few pleasant summer days in the company of mutual and “useful” friends. Martinů comments on the matter to his family in Polička: “[...] *all the guests arranged their holidays so we could all be together. Both the Nováks, the painter Muzika, Dr Pečírka, who has a lot of influence at the ministry, so I could not have called it off, and later they will all disperse, we could not have gotten together. They also do a lot of sport here, and I need that to get back into form*

sport a to já potřebuji abych se trochu zase dostal po tom ročním psaní trochu do formy. A v Poličce nic takového není ani tam nemám vlastně už známé, tak se můj příjezd o pár dní domu zdržít.“ (PBM Kr 84). V Poličce strávili manželé Martinů téměř celý srpen a až na samém jeho sklonku podnikli společně s Marií Martinů a se Šmídovými z Poličky již zmiňovaný delší výlet do Orlických hor, z něhož se v archivu rodiny Šmídovy zachovalo několik zdařilých fotografií. Jedna z nich je použita na obálce této knihy.

Začátkem září odjeli manželé Martinů do Prahy. Bohuslav tu kromě mnoha pracovních schůzek absolvoval zdravotní vyšetření u MUDr. Koblížka: *„Doktor K. mi vlastně nic neřekl, co dělat, jen že to jsou nervy a že je třeba klid. Jinak ale se necítím nijak nemocen ale na tu cestu z Poličky v autu to mi opravdu valně nebylo, myslel jsem že budu muset zůstat někde v Hradci a dojet vlakem, ale pak to přece jen přešlo.*“ (PBM Kr 89). Po návratu do Paříže, pravděpodobně 20. 9. 1932, na Martinů čekaly korektury *Koncertu pro smyčcové kvarteto a orchestr*, H 207, a *Rytmičkových etud*, H 202. Obě skladby, které Martinů již 24. 9. 1932 odeslal opravené svému vydavateli Schott Music GmbH & Co., vyšly tiskem ještě v témže roce.

Při své říjnové návštěvě Paříže požádal ministr zahraničních věcí ČSR Edvard Beneš tajemníka tiskového odboru na československém vyslanectví v Paříži Miloše Šafránka, aby pro něj ve svém bytě uspořádal setkání s nejvýznamnějšími francouzskými spisovateli. Společně zde diskutovali na téma úlohy intelektuálů v praktické politice. Setkání, které Šafránek popisuje ve své vzpomínkové knize *Setkání po padesáti letech* (Šafránek 2006, s. 130), se uskutečnilo 17. 10. 1932 za účasti Bohuslava Martinů, který o tom do Poličky napsal: *„Byl tu mi-*

a bit after a year of writing. There is nothing like that in Polička, nor do I really have friends there any more, so my arrival home will be postponed a few days.” (PBM Kr 84). Bohuslav and Charlotte Martinů spent almost the whole of August in Polička, and at the end of the month they went on the aforementioned outing to the Orlické (Eagle) Mountains with Marie Martinů and the Šmíds from Polička; several well-made photographs have been preserved from the event in the Šmíd family archives. One of them is used on the cover of this book.

In early September the Martinůs departed to Prague. Bohuslav had a number of business arrangements to attend to, and he also underwent a medical examination by Dr Koblížek: *“Doctor K. did not actually tell me anything, what to do, just that it was my nerves and that I need some peace. But I do not feel ill or anything otherwise though I was far from chirpy in the car from Polička, I thought I would have to stay in Hradec somewhere and make the rest of the journey by train, but then it passed in the end.”* (PBM Kr 89). On returning to Paris, probably on 20 September 1932, Martinů set to work on the proofs of *Concerto for String Quartet and Orchestra*, H 207, and *Rhythmic Etudes*, H 202. The composer sent the corrected scores of both works back to the publisher, Schott Music GmbH & Co., on 24 September 1932, and the compositions were published by the end of the year.

When the Czechoslovak Minister of Foreign Affairs Edvard Beneš visited Paris in October that year, he asked the press attaché of the Czechoslovak Legation in Paris, Miloš Šafránek, to organise a meeting with leading French authors in his flat. Together, they discussed the question of the role of the intelligentsia in practical politics. The event, which Šafránek describes in his memoir *Setkání po padesáti letech* [A Meeting after Fifty Years] (Šafránek 2006, p. 130), took place on 17 Octo-

nistr Beneš, mluvil jsem s ním, byl také jeden večer u dr Šafránka, kde byli pozváni moc zajímaví spisovatelé, byl jsem tam také pozván.“ (PBM Kr 90).

Na přelomu října a listopadu 1932 se manželé Martinů přestěhovali do 14. pařížského okresu na rue de Vanves 172. Bohuslav Martinů to komentuje v dopise rodině do Poličky ze dne 30. 10. 1932: „Vzpomen-
te si na nás, my jsme v plném stěhování, našel jsem byt zase na Montparnasse, jako dříve, je tam přece jen klidněji. Je to takový malý domek v zahrádce je tam jen asi 5 najemníků, tam snad tam bude ticho. Jsem už moc rád že se dostanu odsud a doufám že si tam ty nervy také spravím, zde už to teď nebylo k vydržení.“ (PBM Kr 91). Změna adresy jako by s sebou konečně nesla i dobré zprávy, hned v následujícím dopise Martinů píše: „Drazí, p. president mi povolil 5000 franků, každý měsíc 500 fr až do srpna. Mimo to jsem dostal telegram z Ameriky od Mme Coolidge, gratuluje mi k mému cenou poctěnému sextetu který jsem poslal do Washingtonu ke konkursu. Čekám teď ještě na zprávu z Washingtonu, musí tu být v těchto dnech tak Vám ihned napíše, myslím že ta cena je 1000 dolaru, to dělá v našich penězích asi 32. tisíce Korun tak to by mi hodně pomohlo přečkat tu krizi, jsem velmi zvědav a čekám netrpělivě na dopis z Ameriky; co mi napíše. To je jednou dobrá novina.“ (PBM Kr 92). Situaci bezprostředně po obdržení telegramu popisuje Charlotte Martinů ve své vzpomínkové knize následovně: „Když roku 1932 dostal Papínek telegram s oznámením, že mu byla udělena cena Mrs. Coolidgeové za Smyčkový sextet, zůstal telegram ležet na klavíru. Přišel k nám houslista Dushkin, všiml si ho a povídá: ‚Co to je?‘ ‚Ale nic, jen takový žert, přátelé si ze mně vystřelili. Třeba mi pošlou telegram k narozeninám a je na něm podepsaný Beethoven!‘ ‚No počkej, kamaráde, tohle

ber 1932 and was also attended by Bohuslav Martinů, who mentions it in a letter to Polička: “*Minister Beneš was here, I spoke with him, he was at Dr Šafránek’s one evening as well, where some very interesting writers were invited, I was invited too.*” (PBM Kr 90).

At the turn of October and November 1932, the Martinůs moved to rue de Vanves 172 in the 14th arrondissement of Paris. Bohuslav Martinů comments on the fact on 30 October 1932: “*Keep us in your thoughts, we are in the middle of moving, I found a flat on Montparnasse again, like before, it is more peaceful there after all. It is a little house surrounded by a garden and there are only some 5 tenants there, hopefully it will be quiet. I am very glad to be finally gone from here, and I hope I fix my nerves there too, it had become unbearable here.*” (PBM Kr 91). It seems almost as if the change of address finally brought about a change to the better, as the composer writes in his very next letter: “*Dear all, the president approved 5,000 francs for me, 500 fr each month until August. Apart from that I got a telegram from America from Mme Coolidge, she congratulates me on my prize-winning sextet, which I had sent into the competition in Washington. I am now also awaiting a message from Washington, it must arrive any day now so I will inform you immediately; I think the prize is 1,000 dollars, which is about 32. thousand crowns in our money so that would really help me wait out the crisis, I am very curious and am waiting impatiently for the letter from America, to see what they write. That is good news for once.*” (PBM Kr 92). The situation immediately after the arrival of the telegram is described by Charlotte Martinů in her memoirs: “*When Pappy got a telegram in 1932 announcing that he had been awarded Mrs Coolidge’s prize for the String Sextet, the telegram was left lying on the piano. The violinist Dushkin came by, noticed it, and said: ‘What is it?’ ‘Oh,*

*je z Washingtonu, dostal jsi cenu Mrs. Coolidgeové!‘
A Dushkin měl co dělat aby Papínka přesvědčil, že
nejde o žádnou taškařici. Teprve pak jsme se opravdu
zaradovali.“ (Martinů, Ch. 2003, s. 39). Rok 1932
tak mohl Bohuslav Martinů zakončit s radostným
pocitem uspokojení. Jeho skladba byla nejvýše oce-
něna v mezinárodní konkurenci a finanční odměna
s tím spojená skýtala na následující dobu příjemné
a dosud nepoznané finanční zajištění, díky němuž
si Martinů mohl mimo jiné v březnu následujícího
roku v Paříži koupit své vlastní pianino. Poslední do-
pis roku 1932 proto vyznívá velmi optimisticky, až
idylicky: „*My jsme byli doma na Štědrý večer [...]*
přišlo k nám k 10. hodině několik známých všech
*národností a tak jsme slavili při gramofonu a pia-
ně Bylo to velmi veselé a zůstali u nás až do 6 hodin*
*do rána.“ (PBM Kr 95).**

Rok 1933 zahájili manželé Martinů chřipkou. Za-
tímco Bohuslav se po několika dnech strávených
v posteli zotavil, u Charlotte chřipka přerostla v těž-
ký zápal plic. Pravděpodobně pouze díky rychlé po-
moci amerického houslisty Samuela Dushkina, který
zařídil její převoz do nemocnice, Charlotte nemoc
nakonec zdárně přestála. „*Ležela jsem v posteli*
s vysokou horečkou jako mátoha a bylo mi mizerně.
*Bohuš si v takových situacích nevěděl rady a fňu-
kal jak dítě: ‚Co si počneme? Umřeš.‘ Měl v očích*
slzy. Naštěstí se u nás zastavil Samuel Dushkin. Byl
*to muž činu a zařídil, aby mě převezli do nemoc-
nice. Zřejmě mi tehdy zachránil život.“ (Martinů,
Ch. 2003, s. 41). Charlotte se z nemocnice domů
vrátila až začátkem února a na doporučení lékařů
manželé Martinů v polovině února odcestovali z Pa-
říže na měsíční rehabilitační pobyt na francouzskou
Riviéru.*

nothing, just a kind of prank, my friends played a joke on me. Like when they send me a telegram for my birthday, and it's signed by Beethoven!' 'Hold on though, pal, this is from Washington, you won Mrs Coolidge's award!' And Dushkin had his work cut out for him to convince Pappy that this was no spoof. Only then did we really rejoice." (Martinů, Ch. 2003, p. 39). Bohuslav Martinů could thus conclude the year 1932 with a happy sense of satisfaction. His composition had competed on an international level to win the highest prize, and this had earned him a financial reward that would provide him with an encouraging and hitherto unfamiliar sense of economic security, which allowed Martinů to buy his own upright piano in Paris the following March, among other things. His last letter of 1932 thus exudes optimism and good humour: *"We spent Christmas Eve at home, [...] we had several friends of all nationalities over around 10 o'clock, and so we celebrated alongside the gramophone and the piano. It was very merry, and they stayed here until 6 in the morning."* (PBM Kr 95).

The Martinůs greeted the new year of 1933 with influenza. Whereas Bohuslav recovered after a few days in bed, Charlotte's illness deteriorated into a severe case of pneumonia. It was possibly only thanks to the swift aid of the American violinist Samuel Dushkin, who arranged for her to be taken to hospital, that Charlotte finally prevailed over the illness. *"I was lying in bed, helpless with a high fever and feeling miserable. Bohuš did not know how to deal with situations like that, and he whined like a child: 'What'll we do? You'll die.' He had tears in his eyes. Luckily, Samuel Dushkin stopped by. He was a man of action, and he arranged for me to be taken to hospital. He probably saved my life back then."* (Martinů, Ch. 2003, p. 41). Charlotte stayed in hospital until the start of February. The Martinůs then followed her doctors' recommendations by travelling

Začátek roku 1933 byl také doslova přeplněn uváděním skladeb Bohuslava Martinů na nejrůznějších pódiiích a hrdý autor o všem informuje své „drahé“ v Poličce. Dne 16. 1. 1933 zazněla v Ženevě *Serenáda pro komorní orchestr*, H 199, v podání Orchestre de la Suisse Romande, který řídil Ernest Ansermet, na koncertě Sociétés Musicale Indépendante konaném v Paříži dne 18. 1. 1933 předneslo Trio Hongrois *Klavírní trio č. 1 (Cinq pièces brèves)*, H 193, a rovněž v Paříži v Concerts du Triton měla dne 20. 1. 1933 premiéru *Sonáta č. 2 pro housle a klavír*, H 208. V Antverpách byla počátkem roku 1933 nastudována a avantgardní baletní skupinou Madame Korty s úspěchem prováděna *Partita (Suita č. 1)*, H 212, pro smyčcový orchestr a v Praze zazněla *Sonáta č. 1 pro housle a klavír*, H 182, v podání Stanislava Nováka a Karla Šolce dne 26. 1. 1933 na Večeru českých hudebních novinek ve Výstavní síni Spolku výtvarných umělců Mánes.

Zajímavá nabídka přichází Bohuslavu Martinů do Paříže z Lidových novin: „*Lidové Noviny mne žádají abych jim posílal pravidelně články které budou uveřejňovati o Paříži a o hudbě. Také chtějí nějakou skladbu pro Lid. Noviny na Velkonoce.*“ (PBM Kr 100). Skladatel na tuto výzvu ochotně a rychle zareagoval a ještě v roce 1933 posílá tomuto listu dva články. První z nich s názvem *Tvůrce Tristana* byl otištěn již v neděli 12. 2. 1933, následující článek *Hudba v Paříži* pak v neděli 23. 4. 1933. V letech 1937 a 1938 k nim přibylo dalších devět. Skladbu s názvem *Velikonoční*, H 230, zkomponoval Martinů na slova K. J. Erbena v dubnu 1933 a v příloze Lidových novin byla publikována v neděli 16. 4. 1933.

I celý únor a první polovina března 1933 jsou poznamenány již zmíněnou Charlottinou chorobou a následnou rekonvalescencí. Přesto Martinů

to the French Riviera for a month in mid-February for rehabilitation.

The beginning of 1933 was also replete with performances of Bohuslav Martinů's works on all kinds of stages, and the proud composer happily informs his relatives of the fact. On 16 January 1933 *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199, was played in Geneva by Orchestre de la Suisse Romande under the baton of Ernest Ansermet; Trio Hongrois interpreted *Piano Trio No. 1 (Five Short Pieces)*, H 193, at a concert of Société Musicale Indépendante in Paris on 18 January 1933; and *Sonata No. 2 for Violin and Piano*, H 208, was premiered at Concerts du Triton also in Paris on 20 January 1933. The avant-garde ballet troupe of Madame Korty successfully staged *Partita (Suite No. 1)*, H 212, for string orchestra in Antwerp in early 1933, while *Sonata No. 1 for Violin and Piano*, H 182, was performed in Prague by Stanislav Novák and Karel Šolc on 26 January 1933, at the Evening of New Czech Music in the Exhibition Hall of the Mánes Fine Arts Association.

The composer writes of having received an interesting offer from one of the major Czech dailies: "*Lidové Noviny is asking me to send them a regular column for them to publish on Paris and music. They also want some composition for the Lid. Noviny for Easter.*" (PBM Kr 100). Martinů gladly and promptly acquiesced, and he sent the newspaper two articles in the course of the year. The first, titled "Tvůrce Tristana" [The Creator of Tristan], was published on Sunday 12 February 1933, the second article, "Hudba v Paříži" [Music in Paris], followed two months later, on Sunday 23 April 1933. Martinů sent another nine texts to the daily in 1937 and 1938. He also composed *Easter Song*, H 230, to words by K. J. Erben in April 1933; the work was published in the Sunday supplement of *Lidové noviny* on 16 April 1933.

opět usedá nad rozepsanou partituru *Koncertu pro housle a orchestr č. 1*, H 226, aby se k němu ještě celý rok znovu a znovu vracel a pod „dohledem“ Samuela Dushkina hledal jeho optimální podobu, která jako by stále nepřicházela, přestože rodině do Poličky Martinů dne 16. 2. 1933 píše: „*Dokončil jsem tu práci pro houslistu Dushkina [...] je moc spokojen s koncertem a vyjednává už provedení v Americe. slibuje si velký úspěch.*“ (PBM Kr 100). Věty podobného znění budou opakovaně přicházet i v následujících měsících, premiéry *Koncertu pro housle a orchestr č. 1*, H 226, se však Martinů za svého života nedočkal.

Více nežli jindy lze v této době v dopisech Bohuslava Martinů sledovat, jak tíživě na skladatele dopadají politické události zasahující celou Evropu, zejména pak po nástupu Adolfa Hitlera k moci. Zpočátku to byly převážně obavy o další spolupráci Bohuslava Martinů s německým vydavatelstvím Schott Music GmbH & Co.: „*Nevím zdali ty události v Německu nebudou mít vliv na moje styky se Schottem, to by bylo škoda, on mi dělá velkou reklamu. Kdo ví jak to všechno dopadne. v tom Německu to nevypadá hezky.*“ (PBM Kr 103). Velmi brzy však Martinů poznává a vnímá i mezinárodní dopady nástupu nacistické totality: „*Je tu hodně Němců co utekli z Německa hlavně Židů.*“ (PBM Kr 103).

V úterý 25. 4. 1933 měl ve Washingtonu premiéru *Smyčcový sextet*, H 224. Martinů o tom podává zprávu rodině do Poličky: „*Drazí, dostal jsem dnes dva telegramy z Ameriky od paní Coolidge mně gratuluje k velkému úspěchu, byl proveden ten cenou poctěný sextett ve Washingtoně. Také z University ve Washingtoně jsem dostal telegram, že moje dílo mělo takový úspěch že muselo býti v témže koncertě ještě jednou celé opakováno.*“ (PBM Kr 74). Zprá-

The whole of February and the first half of March 1933 were marked by Charlotte's aforementioned illness and rehabilitation. Even so, Martinů renewed work on his unfinished score of *Concerto for Violin and Orchestra No. 1*, H 226, only to return to the composition again and again throughout the year in search of its ever-evasive optimal form under the "supervision" of Samuel Dushkin. In this light, the composer appears overly optimistic in his letter to Polička from 16 February 1933: "*I finished the work for the violinist Dushkin [...]. [He] is very satisfied with the concerto and is already talking up a performance in America. He expects to have great success.*" (PBM Kr 100). Similar sentences appear in a number of letters from the subsequent months, yet *Concerto for Violin and Orchestra No. 1*, H 226, was never performed in Bohuslav Martinů's lifetime.

The composer's correspondence from this period shows more strongly than ever how troubled he was with political developments in Europe, especially after Adolf Hitler came to power. Initially, his worries focused on the impact this would have on his cooperation with the German publishing house Schott Music GmbH & Co.: "*I do not know if the events in Germany will affect my ties with Schott, it would be a pity, he is getting me great advertisement. Who knows how it will all end up, it looks quite grim in Germany.*" (PBM Kr 103). However, Martinů soon realised the international consequences of Nazi totalitarian rule: "*There are a lot of Germans here who fled from Germany mostly Jews.*" (PBM Kr 103).

On Tuesday 25 April 1933, *String Sextet*, H 224, was premiered in Washington. Martinů reports on the event to his family: "*Dear all, I received two telegrams from America today from Mrs Coolidge congratulating me on my big success, they performed my prize-winning sextet in Washington. I also got a telegram from the*

va v následujícím dopise je prostřednictvím rodiny v Poličce určena redakci Lidových novin: „*Napište mi adresu p. Kupaře, já bych mu sám vždycky poslal co by měl uveřejnit. Pš Sice mě Lidové noviny také požádaly abych jim dopisoval ale nemohu tam psát o sobě. Ať tam napíše o té premiéře asi takto. „Sextett pro smyčce od B. M. který byl vyvolen ze 145 zadaných skladeb a obdržel americkou ~~enu~~ světovou cenu Coolidge byl poprvé proveden v dubnu v koncertech University ve Washingtoně. Provedení mělo senační úspěch jak svědčí telegramy zaslané autorovi (do Paříže) jak od paní S. Coolidge, která gratuluje k ohromnému úspěchu, tak i od University Congressu, jež ~~o~~ hlásí že celé dílo muselo býti v temže koncertě opakováno.“* Dne 20. 5. 1933 byl na straně 11 ranního vydání Lidových novin otištěn téměř identický text, pouze označen šifrou kř.

Koncem dubna, kdy v Praze poprvé zazněly *Dvě balady na slova lidové poezie pro alt a klavír*, H 228, v podání Olgy Borové-Valouškové, se Bohuslav Martinů v Paříži setkává se dvěma zajímavými pražskými přáteli. Z jejich následných schůzek vyústila pro obě strany prospěšná a významná spolupráce. „*Byl zde básník Nezval a regiser Osvobozeného Divadla z Prahy; tak jsme dali dohromady novou věc pro divadlo, a možná že bude také nějaký film.*“ (PBM Kr 106). Již v době jejich pařížských setkávání začíná Martinů na libreto Vítězslava Nezvala komponovat mirákl *Mariken de Nimègue*, H 236/2 I, a o dva roky později se oba autoři společně podíleli na vzniku rozhlasové opery *Hlas lesa*, H 243. Ze záměru napsat filmovou hudbu sice sešlo, s režisérem Jindřichem Honzlem se však Martinů setkává v roce 1936 při spolupráci na inscenaci dramatu Andrého Gida *Oidipus (Oidipus)*, H 248) pro Československý rozhlas a o dva roky později Honzl režíruje úspěšnou

University in Washington, saying my work was such a success that it had to be repeated from start to finish at the same concert.” (PBM Kr 74). His description in the subsequent letter to Polička is actually meant for the journalists at Lidové noviny: “*Send me the address of Mr Kupař, I would always tell him myself what he should publish. ~~For~~ Although Lidové noviny also asked me to correspond with them I cannot write about myself there. Let him write about the premiere something like this. ‘The Sextet for strings by B. M., which was selected from 145 competing compositions and won the American ~~award~~ worldwide Coolidge award, was first performed in April at concerts at the University in Washington. The performance was a sensational success as evidenced by telegrams sent to the author (in Paris) both from Mrs S. Coolidge, who congratulates him on a tremendous success, and from the University Congress, which ~~inf~~ reports that the whole work had to be repeated during the same concert’.*” The morning edition of Lidové noviny from 20 May 1933 contains an almost identical text on page 11, signed with the initials *kř.*

In late April, while *Two Ballads to Folk Poetry Lyrics for alto and piano*, H 228, were performed by Olga Borová-Valoušková in Prague, Bohuslav Martinů met with two of his Prague friends in Paris. Their subsequent discussions led to mutually beneficial and impactful artistic collaboration. “*The poet Nezval was here, and the director of the Liberated Theatre in Prague, so we put together a new piece for theatre, and there might even be a film coming.*” (PBM Kr 106). Martinů immediately began composing the miracle play *Mariken of Nimègue*, H 236/2 I, to the libretto by Vítězslav Nezval, and two years later the two artists worked together to create the radio opera *The Voice of the Forest*, H 243. Although nothing became of the suggested film project, Martinů

premiéru opery *Juliette*, H 253, v Národním divadle v Praze.

V Brně byla 19. 6. 1933 v rámci orchestrálního koncertu brněnské konzervatoře poprvé v Československu provedena skladba *Les Rondes*, H 200. Martinů ji dedikoval právě řediteli brněnské konzervatoře Janu Kuncovi, kterému sice odmítl přijmout nabídku místa profesora kompozice na jeho ústavu, přesto v něm neztratil věrného spojence a rádce ve skladatelských soutěžích a v konkurzech o tvůrčí stipendia a podpory.

Prázdniny roku 1933 neplánoval Bohuslav Martinů strávit jako každoročně v Československu. Navštívit svou rodnou vlast zamýšlel toho roku až v souvislosti s premiérou baletu *Špalíček*, H 214 I, v Národním divadle v Praze, a ta byla již poněkolikáté odročena, tentokrát na začátek sezony 1933/1934. „*Co se týče mých prázdnin myslím že si žádné letos nepovolím, protože jsem ztratil hodně času letos, do Vánoc jsem nic neudělal, pak přišla ta nemoc, a pak jsme byli pryč a tak asi teď zůstanu v Paříži a budu muset připravovat další věci.*“ (PBM Kr 109). Úmorná vedra panující v červenci toho roku v Paříži však přinutila manžele Martinů přece jen vycestovat, na začátku července a podruhé na přelomu července a srpna trávili svou dovolenou v Honfleur v Normandii. Pro Bohuslava Martinů to byla dovolená pracovní, neboť ještě v průběhu července stačil dokončit mirákl *Mariken de Nimègue*, H 236/2 I, a zkomponovat *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232. V srpnu přichází z Anglie objednávka na novou skladbu pro komorní soubor The Sonata Players: „*Psali mi z Anglie nějaký ensemble abych pro ně napsal něco pro 2 housle a klavír, hráli ode mne Sonatinu a měli prý velký úspěch tak chtějí mít nějakou novinku pro příští saisonu.*“ (PBM Kr 113).

teamed up with the director in question, Jindřich Honzl, in 1936 when working on the production of André Gide's *Oidipus* (*Oidipus*, H 248) for Czechoslovak Radio, and two years later Honzl directed the successful premiere of the opera *Juliette*, H 253, at the National Theatre in Prague.

An orchestral concert of the Brno Conservatoire on 19 June 1933 included the Czechoslovak premiere of *Les Rondes*, H 200. Martinů had dedicated it to the director of the school, Jan Kunc, who remained a true ally and advisor to the composer with regard to various composition contests, grants, and creative scholarship applications, even after Martinů turned down his offer of the post of Professor of Composition at his conservatoire.

Bohuslav Martinů did not intend to spend the summer of 1933 in Czechoslovakia, as was his custom. He planned instead to visit his homeland later in the year, in connection with the premiere of his ballet *The Chap-Book*, H 214 I, at the National Theatre in Prague, which had already been postponed several times before being finally scheduled for the beginning of the 1933/1934 season. "*With regard to my holidays I think I will not give myself any this year because I already lost a lot of time, I did nothing until Christmas, then we had that illness, and then we were away, and so I reckon I will stay in Paris for now as I will have to prepare other things.*" (PBM Kr 109). However, the stifling heat waves that hit Paris in July forced the Martinůs to find recourse outside the metropolis, first at the start of month and then again at the turn of July and August, when they visited Honfleur in Normandy. It was a working holiday for Bohuslav Martinů, who managed to complete *Mariken of Nimègue*, H 236/2 I, and compose *Concertino for Piano Trio and String Orchestra*, H 232, in the course of the month. A commission for

Zmiňovanou úspěšnou skladbou byla *Sonatina pro dvoje housle a klavír*, H 198, a soubor The Sonata Players ji premiéroval roku 1931 v Londýně. Jako by Martinů novou objednávku očekával, a když přišla, mohl jen sáhnout po hotové skladbě zkomponované již v lednu 1932 – byla jí *Sonáta pro dvoje housle a klavír*, H 213. Martinů tak na partituru pouze dopsal dedikaci členkám souboru The Sonata Players.

Dopis odeslaný rodině do Poličky dne 9. 9. 1933 začíná Bohuslav Martinů slovy: „*Drazí, dostávám dopis od kapelníka Charváta že premiéra je určena na úterý 19./t. m. Já nemohu odsud odjet až ve středu protože Dushkin se vrátil z Ameriky a musím definitivně upravit ten koncert, tak bych byl ve čtvrtek večer v Praze.*“ (PBM Kr 115). Dlouho očekávaný termín premiéry baletu *Špalíček*, H 214 I, v Národním divadle v Praze byl konečně zveřejněn a Martinů se i se svou manželkou mohl vydat do Československa na pobyt trvající od poloviny září 1933 do poloviny ledna 1934. Charlotte se jistě těšila na premiéru *Špalíčku*, H 214 I, připravovala se ale také na další setkání s Karolinou Martinů. Komunikační bariéru mezi sebou a tehyní se Charlotte pokoušela zmírnit roztomilými česky psanými přípisů v dopisech do Poličky: „*Máme kočku a tři ryby Velký hubicku.*“ (PBM Kr 114) či „[...] *posílám hubicku Mamince a Vám, a Fanoušovi Vaše Karlícka*“ (PBM Kr 117) a nesmělými pokusy naučit se česky. Bohuslav Martinů to ve svém dopise komentoval slovy: „*Charlotte [...] už začíná trochu brebkat česky; bude moci s maminkou trochu mluvit.*“ (PBM Kr 109).

Následující korespondence do konce roku 1933 již postrádá pravidelnost standardní komunikace mezi Paříží a Poličkou. Během svého pobytu v Československu manželé Martinů pravděpodobně často navštěvovali své „drahé“ v Poličce, a ke sdělování

a new chamber work arrived from The Sonata Players in England in August: “*Some ensemble wrote to me from England asking me to write something for 2 violins and piano, they performed my Sonatina and supposedly had great success with it so they want some new piece for the next saison.*” (PBM Kr 113). The successful composition referred to here is *Sonatina for Two Violins and Piano*, H 198, which The Sonata Players premiered in London in 1931. Almost as if having anticipated the request, Martinů could immediately offer the ensemble a finished piece that he had composed in January 1932 – *Sonata for Two Violins and Piano*, H 213. The composer thus merely embellished the score with a dedication to the members of The Sonata Players.

The letter to Polička from 9 September 1933 promises a hectic few weeks: “*Dear all, I have received a letter from the conductor Charvát that the premiere is set for Tuesday 19/instant. I cannot leave here until Wednesday because Dushkin returned from America and I must definitively revise that concerto, so I would be in Prague on Thursday evening.*” (PBM Kr 115). The long-awaited date of the premiere of *The Chap-Book*, H 214 I, at the National Theatre in Prague had been finally announced, and Martinů could set out to Czechoslovakia with his wife for an extended stay that lasted from mid-September 1933 till mid-January 1934. Charlotte was no doubt excited to attend the premiere of her husband’s new ballet, but she also had to prepare herself for another meeting with Karolina Martinů. The Frenchwoman endeavoured to assuage the communication barriers between herself and her mother-in-law by writing quaint little Czech addenda to the couple’s letters to Polička: “*We have a cat and three fishes Big kissy.*” (PBM Kr 114) or “[...] *I send a kys to Mum and you, and Fanouš Your Karlicka*” (PBM Kr 117), and through diffident attempts to learn Czech. Bohuslav

informací tudíž nepotřebovali papír a pero. Od výše zmiňovaného dopisu odeslaného dne 9. 9. 1933 z Paříže se do konce roku 1933 dochovaly pouze čtyři dopisy Bohuslava Martinů adresované rodině do Poličky. Všechny čtyři jsou odeslané z Prahy, kde byli manželé Martinů ubytováni u svého přítele, výtvarníka Jana Zrzavého, na žádném z dopisů však Martinů neuvádí dataci. Podle kontextu mohly být odeslány v rozmezí necelých dvou měsíců – od konce září do poloviny listopadu. Hlavním tématem těchto dopisů je balet *Špalíček*, H 214 I. Nejprve jsou to ještě reflexe z jeho premiéry v Národním divadle v Praze, následně informace o přípravách premiéry *Špalíčku*, H 214 I, v brněnském Zemském divadle, kde byl balet uveden jen dva měsíce po Praze. Obě premiéry si Bohuslav Martinů mohl užít se svými nejbližšími, se svou česko-francouzskou rodinou. V Poličce v domku Na Svěpomoci 182 pak pravděpodobně všichni společně strávili i vánoční svátky, což se jim už nikdy později nepoštěstilo.

Autoři děkují těm, bez jejichž přispění by tato publikace nevznikla. Především Vítu Zouharovi, Gabriele Coufalové a Radce Rozkocové za komentáře k textu, všeliké připomínky a korektury. Dále děkujeme všem milým Poličanům, zejména Ivanu a Bohuslavu Šmídovým a Soně Kytlicové za poskytnutí dokumentů z jejich rodinného archivu. Také děkujeme Stanislavu Konečnému za pomoc při bádání v matrikách a archivních fondech, Pavle Juklové a Davidu Junkovi za umožnění přístupu k pramenům a udělení souhlasu s jejich publikováním, Monice Holé, Lucii Jirglové, Išovi Popelkovi, Jaroslavu Mihulemu, Aleši Březinovi, Martinu Flašarovi, Zoje Seyčkové, Pavlíně Landové, Marii a Ivě Hájkovým za upřesňující informace. Děkuje-

Martinů comments on the matter thus: “*Charlotte* [...] *is starting to babble in Czech a bit, she will be able to speak a bit with Mum.*” (PBM Kr 109).

The last items of correspondence in the closing months of 1933 lack the usual regularity of Martinů’s Paris–Polička communication. The Martinůs probably visited their family in Polička frequently during their stay in Czechoslovakia, and so there was no need to report by pen and paper. Only four letters by Bohuslav Martinů to his family in Polička have been preserved from the period after 9 September 1933 till the end of the year. All four of them were sent from Prague, where the Martinůs lodged in the flat of their friend, the artist Jan Zrzavý, and none of the letters are dated. Contextual circumstances allow them to be placed within a period of less than two months – from late September to mid-November. Their main topic is *The Chap-Book*, H 214 I – initial reflections of the premiere at the National Theatre in Prague are followed by information regarding the preparations for the ballet’s opening performance at the Regional Theatre in Brno, where it was staged just two months later. Bohuslav Martinů was able to enjoy both premieres with his nearest and dearest. He then presumably spent Christmas amidst his Czech-French family in Polička in the house at Na Svěpomoci 182 – something that he would never be able to repeat again.

The authors of the present edition would like to thank everyone who helped make this book a reality. We are especially grateful to Vít Zouhar, Gabriela Coufalová, and Radka Rozkovcová for all their remarks on the text, comments, and corrections. We also thank all our dear friends in Polička, especially Ivan and Bohuslav Šmíd and Soňa Kytlicová for giving us access to documents in their family archives. Our gratitude goes to Stani-

me také Adamu Prentisovi za anglický překlad všech částí knihy, Jiřímu Malaníkovi za přepis a překlad textů z francouzštiny a Davidu Cíglerovi za grafický návrh a vizuální zpracování celé edice.

*Věnováno Františku (Išovi) Popelkovi
(19. 2. 1933 – 16. 4. 2020)*

slav Konečný for help searching through registers and archives, to Pavla Juklová and David Junek for providing access to sources and allowing us to publish them, to Monika Holá, Lucie Jirglová, Iša Popelka, Jaroslav Mihule, Aleš Březina, Martin Flašar, Zoja Seyčková, Pavlína Landová, Marie and Iva Hájková for specific information. We also thank Adam Prentis for the English translation of all parts of this book, Jiří Malaník for transcribing and translating the French texts, and David Cígler for the graphic design and typography of the whole edition.

*Dedicated to František (Iša) Popelka
(19. 2. 1933 – 16. 4. 2020)*

DOPISY

LETTERS

Paris 3./1 1932.

Drazí,

dopis jsem dostal,¹ a doufám že už je mamince lépe,² s tím počasím se to všechno zhoršuje, zvláště u nás dovedu si to představit. Alespoň přece jen ty svátky Vám nebylo tak smutno, měli jste hosty tak jste nebyly tak samy.³ Psal jsem Riplovi,⁴ také pošlu lístek Šmídovům.⁵ Jak pak jste přivítaly nový rok, snad nám přinese lepší události, ačkoliv jak to vypadá tak to není zrovna veselé. Ale musíme doufat že to alespoň nebude horší. O filmu dosud nemám zprávy, během ledna to ale musí být

¹ Korespondence zasílaná skladateli rodinou v Poličce se nedochovala, BM ji stejně jako většinu další obdržené korespondence neshromažďoval.

² KAROLINA MARTINŮ – viz Adresáti s. 557. Z přípisu Charlotte Martinů na konci tohoto dopisu je zřejmé, že koncem roku 1931 prodělala těžkou chřipku.

³ Od roku 1922 bydlela rodina Martinů v Poličce v řadovém domku v ulici Na Svěpomoci 182 (Mihule 2017, s. 526). V předchozích dopisech rodině do Poličky ze dne 20. a 25. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 62, 63; Synek–Všetičková 2019, s. 318–325) BM zmiňuje, že vánoční svátky v Poličce u rodiny stráví jeho bratr FRANTIŠEK MARTINŮ pravděpodobně i se svou budoucí manželkou JINDŘÍŠKOU PALEČKOVOU – viz Adresáti s. 557.

⁴ VÁCLAV KAREL RIPPL (1896–1950), knihkupec v Poličce, přítel BM. Dopis se pravděpodobně nedochoval.

⁵ Rodina BOHUSLAVA ŠMÍDA (1895–1982), architekta z Poličky a přítele BM. Šmídovi v té době bydleli v sousedství rodiny Martinů v ulici Na Svěpomoci. Pohlednici s pozdravy a přáním do nového roku jim BM poslal z Paříže dne 5. 1. 1932 (osobní archiv rodiny Šmídovy).

Paris 3./1 1932.

Dear all,

I got the letter¹ and I hope Mum is feeling better now,² the weather makes everything worse, especially back home I can imagine. At least you were not so sad over the holidays, you had guests so were not so lonely.³ I wrote to Rippl⁴ and will also send a card to the Šmídů.⁵ How did you welcome in the new year, I hope it brings us better tidings, although things do not seem too jolly right now. But we have to hope it will not get worse at least. I have no news about the film, but it must be

---

¹ The correspondence sent to the composer from Polička has not been preserved. BM rarely stored any of the letters he received.

² KAROLINA MARTINŮ – see Addressees p. 557. Charlotte Martinů's note at the end of this letter suggests that she had suffered from a severe case of influenza in late 1931.

³ The Martinůs lived in a terraced house at Na Svěpomoci 182, Polička, from 1922 (Mihule 2017, p. 526). In previous letters to his family from 20 and 25 December 1931 (CBM, PBM Kr 62, 63; Synek – Všetíčková 2019, pp. 318–325), BM mentions that his brother FRANTIŠEK MARTINŮ would visit Polička for Christmas, probably with his future wife JINDŘIŠKA PALEČKOVÁ – see Addressees p. 557.

⁴ VÁCLAV KAREL RIPPL (1896–1950), Polička bookseller and friend of BM. The letter has probably not been preserved.

⁵ The family of BOHUSLAV ŠMÍD (1895–1982), Polička architect and friend of BM. At the time, the Šmídůs lived in the same street as the Martinůs, Na Svěpomoci. BM sent them a postcard with New Year greetings and wishes from Paris on 5 January 1932 (private archive of the Šmíd family).

rozhodnuto.⁶ Psal mi dr Košťál z Kodaně,⁷ hrali tam moji sonatu,⁸ měla velký úspěch. Jinak nic nového přes svátky se nic neděje, teď se to snad trochu pohne, začíná saisona. Zde se udělalo teď hezky jako na jaře ale myslím že z toho bude pršet. Jak pak se zamlouvá místo p. Tesaříkovi?⁹ Na ty hvězdice jsme se ještě nemohli rozhodnout kam je umístíme, napíšu příště, stejně byste to poštou neposílali.¹⁰ Čekáme Zrzavého, psal že přijede v těchto dnech.¹¹ Na Sylvestra jsme byli u jednoho známého, Švycara v ate-

⁶ Záměr komponovat v Praze filmovou hudbu, který BM zmiňuje již dříve v dopise rodině do Poličky ze dne 13. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, s. 312–317), nebyl tentokrát naplněn. Viz dopis BM rodině do Poličky ze dne 7. 2. 1932 (CBM, PBM Kr 67): „S filmem asi nebude nic, mělo se to rozhodnout v lednu, a pořád nic, tak z toho asi nic není.“

⁷ KAREL KOŠTÁL (1893–1975), československý diplomat a propagátor české hudební kultury v zahraničí. Zmiňovaná korespondence BM s Karlem Košťálem se nedochovala.

⁸ Pravděpodobně se jedná o *Sonátu č. 1 pro housle a klavír*, H 182.

⁹ JOSEF TESAŘÍK (1906–1985) se na podzim roku 1931 ucházel o místo ředitele kůru v poličském chrámu sv. Jakuba Většího. Možná i díky písemné přímluvě BM u poličského děkana P. ANTONÍNKA KOVÁŘE (1877–1945) tuto pozici získal a v Poličce setrval až do roku 1945 (CBM, PBM Kr 57–59; Synek–Všetičková 2019, s. 284–305). Později působil jako zvukový režisér, archivář a referent hudebního oddělení v Brněnském rozhlasu (1945–1952) a ředitel hudební školy ve Znojmě (1952–1960) (Černušák–Štědroň–Nováček 1965, s. 764; osobní archiv Ivy Hájkové, praneteře J. Tesaříka).

¹⁰ Pravděpodobně se jedná o nějakou dekoraci, BM „*hwězdy*“ zmiňuje i v dopisech rodině do Poličky ze dne 13. a 25. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 61, 63; Synek–Všetičková 2019, s. 312–317, 322–325).

¹¹ JAN ZRZAVÝ (1890–1977), český výtvarník a přítel BM žijící v té době střídavě v Československu a ve Francii: „*Vracival se každoročně koncem léta z Paříže do Prahy, aby připravil předvánoční výstavu, a po ní, vždy úspěšně a zcela vyprodané, odjížděl zpět do Paříže, kde zas moc nemaloval.*“ (Šafránek 2006, s. 42). Dívodem, proč se toho roku Zrzavý zdržel v Praze až do poloviny dubna (CBM, PBM Kr 73), mohla být členská výstava Umělecké besedy v pražském Obecním domě, kde měl také Zrzavý od 6. 2. do 6. 3. 1932 vystaveny své obrazy (Srp–Orlíková 2003, s. 407).

decided in the course of January.⁶ Dr Košťál wrote to me from Copenhagen,⁷ they played my sonata⁸ there, it was a great success. Otherwise there was nothing new over the holidays, I hope things get moving now, the saison is starting. It is fine here now, like in the spring, but I think it will rain. How does Mr Tesařík like his new post?⁹ We have yet to decide where to put the stars, I will write next time, you would not send them by post anyway.¹⁰ We are expecting Zrzavý, he wrote he would be arriving any day now.¹¹ We spent New Year's Eve

---

⁶ The possibility of composing film music in Prague, which BM mentions in a previous letter to Polička from 13 December 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, pp. 312–317), remained unfulfilled. See the letter from BM to his family in Polička from 7 February 1932 (CBM, PBM Kr 67): “*I guess nothing will come of the film, it should have been decided in January; and still nothing, so I guess it is a dud.*”

⁷ KAREL KOŠTÁL (1893–1975), Czechoslovak diplomat and promoter of Czech music culture abroad. The correspondence in question between BM and Karel Košťál has not been preserved.

⁸ He is presumably referring to *Sonata No. 1 for Violin and Piano*, H 182.

⁹ JOSEF TESARÍK (1906–1985) applied for the post of choirmaster at the Church of St James the Greater in Polička in autumn 1931. His audition was successful, perhaps also thanks to BM's written intercession with the Polička parish priest, Fr ANTONÍN KOVÁŘ (1877–1945), and he retained the position until 1945 (CBM, PBM Kr 57–59; Synek–Všetičková 2019, pp. 284–305). He later worked as a sound engineer, archivist, and specialist at the music department of the Brno Radio (1945–1952) and as the headmaster of a music school in Znojmo (1952–1960) (Černušák–Štědroň–Nováček 1965, p. 764; private archive of Iva Hájková, grandniece of J. Tesařík).

¹⁰ He is presumably referring to some decorative items; BM also mentions “stars” in his letters to Polička from 13 and 25 December 1931 (CBM, PBM Kr 61, 63; Synek–Všetičková 2019, pp. 312–317, 322–325).

¹¹ JAN ZRZAVÝ (1890–1977), Czech artist and friend of BM who lived alternately in Czechoslovakia and France: “*He would come back to Prague from Paris at the end of summer each year to prepare the pre-Christmas exhibition, and when it ended, always successful and fully sold out, he returned to Paris, where he did not paint much again.*” (Šafránek 2006, p. 42). Zrzavý may have stayed in Prague until mid-April that year (CBM, PBM Kr 73) to attend an exhibition by members of the Art Society at the Municipal House in Prague, where his paintings were also displayed from 6 February to 6 March 1932 (Srp–Orlíková 2003, p. 407).

lieru bylo to veselé,¹² ale také je tu létos byla znát ta krise.¹³ Co pak bylo v Poličce, byl nějaký ples? Byl tu nějaký pán z kanceláře p. presidenta, a informoval se na mě.¹⁴ Mnoho si od toho neslibuji,¹⁵ dělají prý

¹² V dopise rodině do Poličky ze dne 13. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, s. 314–315) BM uvádí: „[...] a na nový rok jdeme k jednomu Švýcarovi který je také komponista, bude tam samý muzikant.“ Tato informace by mohla nasvědčovat tomu, že se jedná o CONRADA BECKA (1901–1989), švýcarského hudebního skladatele a hudebního režiséra. Conrad Beck, Rumun MARCEL MIHALOVICI (1898–1985) a Maďar TIBOR HARSÁNYI (1898–1954) se společně s BM počátkem 30. let pravidelně scházeli v Café du Dôme na Montparnassu. Zmínka BM v tomto dopise, kdy píše o ateliéru, by však mohla znamenat, že se jednalo nikoliv o švýcarského hudebního skladatele, nýbrž výtvarníka, což by dávalo zapravdu Ludmile Sadílkové, která v poznámkovém aparátu ke vzpomínkové knize Charlotte Martinů *Můj život s Bohuslavem Martinů* (Martinů, Ch. 2003, s. 14) uvádí: „Manželé Martinů slavili v Hartmannově pařížském ateliéru (*Atelier rue Ducouédic*) Silvestra 1931.“ Oním Švýcarem by pak byl WERNER HARTMANN (1903–1981), švýcarský malíř, který léta 1923–1940 prožil v Paříži.

¹³ Za začátek světové hospodářské krize je považován „černý pátek“ 25. 10. 1929, kdy byl vyhlášen krach na newyorské burze. Krize, která postihla většinu světových ekonomik, se protáhla až do konce 30. let 20. století, někdy je její konec spojován až s ukončením druhé světové války.

¹⁴ Pravděpodobně se jednalo o JOSEFA SCHIESZLA (1876–1970), který ve 20. a 30. letech pracoval v Kanceláři prezidenta republiky jako šéf politického a legislativního odboru a v pozdějších dopisech domů se o něm BM často zmiňuje jako o člověku, jenž se snaží v Praze prosazovat jeho zájmy. Dokládá to například pozdější dopis z 6. 6. 1935, v němž Schieszl BM sděloval v souvislosti s místem po J. Sukovi: „[...] poněvadž jsem nijak nezměnil svého mínění o Vás a naopak, sledováním Vaší práce i Vašich úspěchů jen se v něm utvrdil, napsal jsem okamžitě panu ministru dr. Krčmářovi, s nímž se velmi dobře znám, prosbu, aby se Vaší věci ujal.“ (CBM, PBM Kd 370). Dochovaná korespondence mezi BM a J. Schieszlem je uložena v archivu Českého muzea hudby, v archivu Kanceláře prezidenta republiky a v Národním archivu.

¹⁵ V dopise rodině do Poličky ze dne 19. 2. 1932 (CBM, PBM Kr 68) BM uvádí: „Dostal jsem vyřízení z kanceláře p. presidenta, p. president mi poslal 5000 franků.“ V dopise odeslaném z Paříže dne 24. 2. 1932 Kanceláři prezidenta republiky BM za udělenou finanční podporu děkuje (KPR, D 1542/32).

at a friend's place, a Swiss, his studio was merry,¹² but the crisis is can be felt here too this year.¹³ How were things in Polička, was there a ball? Some man was here from the office of the president, asking after me.¹⁴ I am not getting my hopes up,¹⁵ they are said to be organis-

---

¹² In his letter to Polička from 13 December 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, pp. 314–315), BM writes: “[...] *and for New Year's we are visiting a Swiss who is also a composer, it will be packed with musicians there.*” This information could suggest that the person in question is CONRAD BECK (1901–1989), Swiss composer and music director. Conrad Beck, the Romanian MARCEL MIHALOVICI (1898–1985), the Hungarian TIBOR HARSÁNYI (1898–1954), and BM regularly met together in Café du Dôme in Montparnasse in the early 1930s. However, BM's mention of a studio in this letter could suggest that he is referring to a Swiss artist instead, which would bear out Ludmila Sadílková's claim in the annotations to Charlotte Martinů's memoir *Můj život s Bohuslavem Martinů* [My Life with Bohuslav Martinů] (Martinů, Ch. 2003, p. 14): “*The Martinůs celebrated New Year's Eve 1931 in Hartmann's Paris studio (Atelier rue Ducouédic).*” The “Swiss” in question would thus be the painter WERNER HARTMANN (1903–1981), who lived in Paris in 1923–1940.

¹³ The global economic crisis, known as the Great Depression, was heralded by the “Black Friday” of 25 October 1929, when the New York stock market crash was declared. The crisis, which affected most of the leading economies of the world, continued until the end of the 1930s and is sometimes considered to have lasted until the end of World War II.

¹⁴ He is presumably referring to JOSEF SCHIESZL (1876–1970), who was employed as chief of the political and legislative department of the Office of the President of the Republic in the 1920s and 1930s and is often referred to in BM's later letters home as a person who strove to promote the composer's interests in Prague. This is evidenced, among others, by a letter from 6 June 1935, in which Schieszl informs BM of circumstances regarding the vacant professorship after Josef Suk: “[...] *seeing that I have in no way changed my opinion of you and on the contrary, seeing your work and your success, have further reinforced it, I immediately wrote to Minister Krčmář, whom I know very well, asking him to take up your matter.*” (CBM, PBM Kd 370). The extant correspondence between BM and Schieszl is housed in the archives of the Czech Museum of Music, the archives of the Office of the President of the Republic, and the National Archives of the Czech Republic.

¹⁵ In his letter to Polička from 19 February 1932 (CBM, PBM Kr 68), BM writes: “*I got a message from the office of the president, the president sent me 5,000 francs.*” BM expresses his gratitude for the funds in

velké akce pro nezaměstnané. Tu cenu v Brně také někdo spolknul ale nevím dosud kdo.¹⁶ Neměl jsem štěstí ten rok, snad tenhle bude lepší.¹⁷ Srdečně Vás zdravím
Váš Bohouš.

Chère Marienka.

Bohus me donne des nouvelles de votre Maman. J'espère que cette vilaine grippe est finie maintenant. Ici, la situation est bien mauvaise, il n'y a pas de travail, aussi j'ai le moral assez mauvais. Bohus vous a envoyé, nos bons souhaits. Je vous les renouvelle, je vous souhaite surtout pour vous et votre Maman une bonne santé. Je vous adresse toute mon affection bien sincère
Votre Charlotte

---

¹⁶ BM má na mysli svou účast ve skladatelské soutěži pořádané Jubilejní nadací Bedřicha Smetany v Brně v roce 1931. V dopise řediteli brněnské konzervatoře JANU KUNCOVI (1883–1976) odeslaném z Paříže dne 18. 10. 1931 (MZM, G 291) BM zmiňuje, že do soutěže o cenu zaslal *Serenádu pro komorní orchestr*, H 199: „*Chci Vás znovu žádat o pomoc, mám zadáno letos o Smetanovu cenu. Zaslal jsem partituru „Serenády“, jež byla provedena zde s velkým úspěchem v Champs – Elysée – Sta Straramem a vyšla u Schotta.*“ Žádost, kterou BM do Brna zaslal již v srpnu 1931 (MZM, G 249/ročník 1931), byla dne 13. 12. 1931 zamítnuta kuratoriem Jubilejní nadace (dopis nadace adresovaný BM ze dne 18. 12. 1931, MZM, G 249/ročník 1931). Oceněnými byli EMIL AXMAN (1887–1949) za kantátu *Ilonka Beniačova*, JAROSLAV KVAPIL (1892–1958) za *Koncert pro housle a orchestr* a JAROSLAV KRÍČKA (1882–1969) za operu *Bílý pán aneb Těžko se dnes duchům straší* (Jednatelská zpráva kuratoria Jubilejní nadace Bedřicha Smetany za léta 1931–1933; MZM, G 249/ročník 1933).

¹⁷ Cenu Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně se BM podařilo získat až v roce 1935 za operu *Hry o Marii*, H 236 (CBM, PBM Kr 176), a v roce 1937 za operu *Divadlo za bránou*, H 251 (CBM, PBM Kr 229, 230).

ing big events for the unemployed. The Brno award was nabbed by someone as well, but I still do not know who.¹⁶ I had no luck that year, let's hope this one will be better.¹⁷ Warm regards to you all
Your Bohouš.

Chère Marienka.

Bohus me donne des nouvelles de votre Maman. J espère que cette vilaine grippe est finie maintenant. Ici, la situation est bien mauvaise, il n y a pas de travail, aussi j'ai le moral assez mauvais. Bohus vous a envoyé, nos bons souhaits. Je vous les renouvelle, je vous souhaite surtout pour vous et votre Maman une bonne santé. Je vous adresse toute mon affection bien sincère
Votre Charlotte

---

a letter sent from Paris on 24 February 1932 to the Office of the President (KPR, D 1542/32).

¹⁶ BM is referring to his participation in the composition competition organised by the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno in 1931. In his letter to the director of the Brno Conservatoire, JAN KUNC (1883–1976), sent from Paris on 18 October 1931 (MZM, G 291), BM mentions that he entered *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199: “I want to ask you for your help again, I am competing for the Smetana Prize this year. I sent the score of the “Serenade”, which was performed with great success here in Champs – Elysée – by ~~Sta~~ Straram and was published by Schott.” The request, which BM had sent to Brno already in August 1931 (MZM, G 249/Vol. 1931), was denied on 13 December 1931 by the Curatorium of the Jubilee Foundation (letter from the foundation to BM from 18 December 1931, MZM, G 249/Vol. 1931). The prize winners were EMIL AXMAN (1887–1949) for his cantata *Ilonka Beniačova*, JAROSLAV KVAPIL (1892–1958) for *Concerto for Violin and Orchestra*, and JAROSLAV KRÍČKA (1882–1969) for the opera *The White Man, or Ghosts Can't Scare Any More* (Operating Report of the Curatorium of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation for 1931–1933; MZM, G 249/Vol. 1933).

¹⁷ BM had to wait to win the Bedřich Smetana Jubilee Foundation Award until 1935, for his opera *The Plays of Mary*, H 236 (CBM, PBM Kr 176), followed by another victory in 1937 for the opera *Theatre Behind the Gate*, H 251 (CBM, PBM Kr 229, 230).

*Drahá Marienko.*¹⁸

*Bohuš mi povídá, co je nového s Vaší maminkou. Doufám, že ta hrozná chřipka je už teď pryč. Situace je docela špatná, ani tady práce není. Dost jsem zmalomyslněla. Bohuš Vám poslal přání od nás. A já je ještě zopakuji, Vám i Vaší mamince přeji především pevné zdraví. Srdečně Vás pozdravuji
Vaše Charlotte*¹⁹

---

¹⁸ MARIE MARTINŮ – viz Adresáti s. 557.

¹⁹ CHARLOTTE MARTINŮ (1894–1978), manželka BM.

*Dear Marienka.*¹⁸

Bohuš tells me the news about your mother. I hope that the horrible flu is gone now. The situation is pretty bad, there is no work here either. I am quite dispirited. Bohuš sent you our well-wishes. And I will repeat them, I wish you and your mother good health above all. My sincere regards to you all

*Your Charlotte*¹⁹

---

¹⁸ MARIE MARTINŮ – see Addressees p. 557.

¹⁹ CHARLOTTE MARTINŮ (1894–1978), wife of BM.

Paris 16/1 1932.

Drazí,

dopis jsem dostal, vidím že je u Vás škaredé počasí, zde je moc krásně jako by už začínalo jaro a potrváli to tak o zimě ani nebudeme vědět. Zdá se že tento rok nebude moc pěkný na všech stranách se to kazí ale snad se to nějak urovná na konec, zde jsou velké vyprodeje, každý prodává pod cenou a mnoho lidí opouští závody, práce je málo.²⁰ Pošlu ten diplom z Akademie²¹ po jednom známém, buď ho pošle k Vám a nebo ho nechá u Nováka,²² tam si ho třeba Fanouš²³ vyzvedne. Rippl mi psal²⁴ že udělá co bude možné jakmile bude vhodný okamžik ale zdá se že to je tam špatné.²⁵ O těch cenách jsem četl to si zase

²⁰ Světová hospodářská krize – viz poznámku 13 v dopise č. 62.

²¹ Česká akademie věd a umění (1880–1952), později Československá akademie věd (1952–1992), od roku 1992 Akademie věd České republiky. Dne 19. 5. 1931 byl BM zvolen jejím řádným členem IV. třídy, což mu bylo sděleno dopisem z 23. 5. 1931: „*Slovutný pane! Podepsané presidium klade sobě za čest oznámiti Vám, že jste byl ve schůzi IV. třídy České Akademie věd a umění dne 19. května 1931 zvolen řádným členem této třídy. Členský diplom Vám bude zaslán. Josef Bohuslav Foerster president. Jan Bedřich Novák generální tajemník.*“ (Maýrová 2000, s. 43).

²² BM má na mysli STANISLAVA NOVÁKA (1890–1945), českého houslistu a svého přítele, u kterého zmiňovaný diplom skutečně zanechal (CBM, PBM Kr 67). BM jej v dopisech rodině do Poličky většinou označuje jako Stáňu. Novák v té době bydlel v Praze-Bubenci ve Wintrově ulici č. 19 (CBM, PBM Kr 53; Synek–Všetičková 2019, s. 270–271).

²³ František Martinů – viz Adresáti s. 557.

²⁴ Václav Karel Rippl, knihkupec v Poličce, přítel BM. Zmiňovaná korespondence se nedochovala.

²⁵ Jedná se o prodej klavíru BM v Poličce. Nástroj si skladatel koupil v Praze v září 1916 u firmy Josef Brož za 1 000 korun včetně dopravy do Poličky po železnici (CBM, PBM Kd 245). Již v roce 1919 a následně v letech 1930–1932 se BM pokoušel svůj poličský klavír prodat (CBM, PBM Kr 36–78). Po řadě neúspěšných po-

Paris 16/1 1932.

Dear all,

I received the letter, I see that you have ugly weather there, it is much nicer here as if spring was already starting, and if it keeps this way we will not even know that winter happened. It seems that this year will not be nice in all regards, things are messing up on all sides but hopefully it will straighten out in the end, there are big sales here, everyone selling below price and many people leaving the factories, there is little work.²⁰ I will send that certificate from the Academy²¹ through one friend, he will either send it to you or leave it at Novák's,²² where Fanouš²³ could pick it up. Rippl wrote²⁴ that he would do all in his power as soon as a suitable occasion presented itself but things seem to be bad there.²⁵ I read

²⁰ Global economic crisis – see footnote 13 in letter No. 62.

²¹ The Czech Academy of Sciences and Arts (1880–1952), later the Czechoslovak Academy of Sciences (1952–1992), since 1992 the Czech Academy of Sciences. BM was elected a regular member of the institution's Fourth Class on 19 May 1931, as he was informed in writing on 23 May 1931: "*Esteemed Sir! The undersigned presidium considers it an honour to inform you that at the Fourth Class meeting of the Czech Academy of Sciences and Arts on 19 May 1931, you were elected a regular member of this class. Your member's certificate will be sent to you. Josef Bohuslav Foerster president. Jan Bedřich Novák secretary general.*" (Maýrová 2000, p. 43).

²² BM is referring to STANISLAV NOVÁK (1890–1945), Czech violinist and friend of BM, with whom he left the aforementioned certificate for safe-keeping (CBM, PBM Kr 67). BM generally refers to him as "Stáňa" in his letters to Polička. Novák was living at Wintrova ulice 19, Praha-Bubeneč at the time (CBM, PBM Kr 53; Synek–Všetičková 2019, pp. 270–271).

²³ František Martinů – see Addressees p. 557.

²⁴ Václav Karel Rippl, Polička bookseller and friend of BM. The correspondence in question has not been preserved.

²⁵ BM is referring to the sale of his piano in Polička, which he had bought in September 1916 from the company of Josef Brož in Prague for the price of 1,000 crowns including railway transport to Polička (CBM,

rozdělili mezi sebe, ale zadám to tam znovu.²⁶ Ostrčil mi psal že ho ten balet velmi zajímá ale že pro tuto saisonu mi nemůže nic slíbit protože jim moc škrtají v rozpočtu a musí to všechno projít ministerstvem kde prý to dlouho leží ale píše že by s tím počítal na podzim.²⁷ Jsem už v třetím jednání a pošlu to brzo do Prahy aby měli čas to prohlédnout.²⁸ Možná že

---

kusů si jej koupil Bohuslav Šmíd, architekt z Poličky a přítel BM, jemuž skladatel děkuje dopisem odeslaným dne 16. 5. 1932 z Paříže (osobní archiv rodiny Šmídovy; otištěn v Popelka 1996, s. 22, a Kapusta 1986, s. 214). V současné době je klavír umístěn v CBM v Poličce.

²⁶ BM má na mysli svou účast ve skladatelské soutěži pořádané Jubilejní nadací Bedřicha Smetany v Brně. V dopise Janu Kuncovi odeslaném z Paříže dne 18. 10. 1931 (MZM, G 291) zmiňuje BM, že do soutěže o cenu zaslal *Serenádu pro komorní orchestr*; H 199: „*Chci Vás znovu žádat o pomoc, mám zadáno letos o Smetanovu cenu. Zaslal jsem partituru „Serenády“, jež byla provedena zde s velkým úspěchem v Champs – Elysée – Sta Straramem a vyšla u Schotta.*“ Žádost, kterou BM do Brna zaslal již v srpnu 1931 (MZM, G 249/ročník 1931), byla dne 13. 12. 1931 zamítnuta kurátorem Jubilejní nadace (dopis nadace adresovaný BM ze dne 18. 12. 1931, MZM, G 249/ročník 1931). Oceněnými byli Emil Axman za kantátu *Ilonka Beniačova*, Jaroslav Kvapil za *Koncert pro housle a orchestr* a Jaroslav Křička za operu *Bílý pán aneb Těžko se dnes duchům straší* (Jednatelská zpráva kuratoria Jubilejní nadace Bedřicha Smetany za léta 1931–1933; MZM, G 249/ročník 1933). Dne 5. 1. 1932 bylo v Lidových novinách zveřejněno vyhlášení soutěže o ceny, stipendia a podpory Jubilejní nadace Bedřicha Smetany na rok 1932 (*Lidové noviny*, roč. 40, č. 7, 5. 1. 1932, ranní vydání, s. 7). BM do soutěže o cenu poslal dvě skladby: znovu *Serenádu pro komorní orchestr*, H 199, a teprve nedávno dokončenou *Partitu (Suitu č. 1) pro smyčcový orchestr*, H 212 (nedatovaná žádost BM, MZM, G 249/ročník 1932). Žádná ze zaslanych skladeb však cenu za rok 1932 nezískala (Jednatelská zpráva kuratoria Jubilejní nadace Bedřicha Smetany za léta 1931–1933; MZM, G 249/ročník 1933).

²⁷ S OTAKAREM OSTRČILEM (1879–1935), českým hudebním skladatelem a dirigentem, ředitelem opery Národního divadla v Praze, BM jednal o provedení baletu *Špalíček*, H 214 I, na scéně Národního divadla v Praze. Jeho premiéra se zde uskutečnila 19. 9. 1933 (CBM, PBM Kr 115; Halbreich 2007, s. 213).

²⁸ Podle Halbreicha (2007, s. 212) komponoval BM balet *Špalíček*, H 214 I, v období od 20. 1. 1931 do 11. 2. 1932. V dopise rodině do Poličky ze dne 19. 2. 1932 (CBM, PBM Kr 68) BM sděluje:

about the awards, they just split them about among themselves again, but I will enter it again.²⁶ Ostrčil wrote that he was greatly interested by the ballet but that he cannot promise me anything for this saison because their budget is getting cut down a lot and it all has to go through the ministry where things are said to take an age but he writes that would count on it for autumn.²⁷ I am doing the third act now and will send it

---

PBM Kd 245). BM attempted to sell the piano in 1919 and then again in 1930–1932 (CBM, PBM Kr 36–78). After a series of failed attempts, it was finally bought by Bohuslav Šmíd, a Polička architect and friend of BM, whom the composer thanks in a letter sent from Paris on 16 May 1932 (private archive of the Šmíd family; printed in Popelka 1996, p. 22, and Kapusta 1986, p. 214). The piano is currently located at CBM in Polička.

²⁶ BM is referring to his participation in the composition competition organised by the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno. In his letter to Jan Kunc, sent from Paris on 18 October 1931 (MZM, G 291), BM mentions that he entered *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199: “I want to ask you for your help again, I am competing for the Smetana Prize this year. I sent the score of the “Serenade”, which was performed with great success here in Champs – Elysée – by Šta Stram and was published by Schott.” The request, which BM had sent to Brno already in August 1931 (MZM, G 249/Vol. 1931), was denied on 13 December 1931 by the Curatorium of the Jubilee Foundation (letter from the foundation to BM from 18 December 1931; MZM, G 249/Vol. 1931). The prize winners were Emil Axman for his cantata *Ilonka Beniačova*, Jaroslav Kvapil for *Concerto for Violin and Orchestra*, and Jaroslav Křička for the opera *The White Man, or Ghosts Can't Scare Any More* (Operating Report of the Curatorium of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation for 1931–1933; MZM, G 249/Vol. 1933). On 5 January 1932, *Lidové noviny* informed of the 1932 competition for prize money, scholarships, and support from the Bedřich Smetana Jubilee Foundation (*Lidové noviny*, Vol. 40, No. 7, 5 January 1932, morning edition, p. 7). BM entered two compositions: *Serenade for Chamber Orchestra*, H 199, (again), and his recently completed *Partita (Suite No. 1) for String Orchestra*, H 212 (undated application by BM, MZM, G 249/Vol. 1932). However, neither of the works won a prize in 1932 (Operating Report of the Curatorium of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation for 1931–1933; MZM, G 249/Vol. 1933).

²⁷ BM negotiated with OTAKAR OSTRČIL (1879–1935), Czech composer and conductor, chief of opera at the National Theatre in Prague, about the production of his ballet *The Chap-Book*, H 214 I, by the National Theatre. The work was premiered there on 19 September 1933 (CBM, PBM Kr 115; Halbreich 2007, p. 213).

bych řekl Zrzavému aby dělal výpravu.²⁹ Charlotte³⁰ psala Mařce³¹ ale odjela dnes domu³² a nevím kam to psaní dala, tak to pošlu příště.³³ Jinak tu není nic zvláště nového, je to všechno tou krísí zaraženo. Moc Vás zdravím Váš Bohouš.

„*Dokončil jsem ten balet a posílám jej ihned do Národního.*“
Do Národního divadla v Praze jej však odesílá až o měsíc později – viz dopis BM ze dne 11. 3. 1932 (vlastník ND; kopie v IBM, ND 1932-03-11).

²⁹ Jan Zrzavý, český výtvarník a přítel BM. Při prvním nastudování *Špalíčku*, H 214 I, se však výpravy zhostil JOSEF MATĚJ GOTT-LIEB (1882–1967), český jevištní a kostýmní výtvarník (CBM, PBM Kr 106; Halbreich 2007, s. 213).

³⁰ Charlotte Martinů.

³¹ Marie Martinů – viz Adresáti s. 557.

³² BM má na mysli vesničku Vieux-Moulin, kde v té době žila Charlottina matka AMICIE QUENNEHEN (1866–1948).

³³ O existenci dopisu se nedochovaly žádné další informace. V následujícím dopise BM rodině do Poličky ze dne 30. 1. 1932 (CBM, PBM Kr 66) Charlotte jen doplňuje svůj přepis k textu BM.

to Prague soon to give him time to peruse it.²⁸ I might tell Zrzavý to do the sets.²⁹ Charlotte³⁰ wrote to Mařka³¹ but she set off home³² today and I do not know where she put the letter, so I will send it next time.³³ Otherwise there is nothing new here really, everything is hamstrung by this crisis.

Best regards to you all, your
Bohouš.

---

²⁸ According to Halbreich (2007, p. 212), BM composed *The Chap-Book*, H 214 I, from 20 January 1931 to 11 February 1932. In his letter to Polička from 19 February 1932 (CBM, PBM Kr 68), BM informs: “*I completed the ballet and am immediately sending it to the Nat.*” However, he did not actually send it to the National Theatre in Prague until a month later – see BM’s letter from 11 March 1932 (property of ND; copy at IBM, ND 1932-03-11).

²⁹ Jan Zrzavý, Czech artist and friend of BM. The sets of the first production of *The Chap-Book*, H 214 I, were designed by JOSEF MATĚJ GOTTLIEB (1882–1967), Czech stage and costume designer (CBM, PBM Kr 106; Halbreich 2007, p. 213).

³⁰ Charlotte Martinů.

³¹ Marie Martinů – see Addressees p. 557.

³² BM is referring to the village of Vieux-Moulin, where Charlotte’s mother AMICIE QUENNEHEN (1866–1948) lived.

³³ No other information has been preserved regarding the existence of the letter in question. The composer’s subsequent letter to his family in Polička from 30 January 1932 (CBM, PBM Kr 66) merely contains an appended message from Charlotte.

Paris 30/1 1931. [1932]³⁴

Drazí,

čekám stále na dopis od Mařky s koncertu³⁵ ale nic nejde tak píše sám.³⁶ Připojuji psaní Fanoušovi, píše raději domu, nevím přesně adresu Jindřišky,³⁷ někam jsem si to poznamenal a nemohu to najít. Je mi divné že Mařka nic nepíše o koncertě, snad se něco nestalo? Jinak nemám rovněž od nikoho ani řádek, to víte, Stáňa ten nenapíše.³⁸ S tím filmem to vážne, asi nemohou sehnat peníze a tak z mé cesty do Prahy nebude asi nic.³⁹ Myslel jsem že budu moci býti

³⁴ Správný letopočet je 1932.

³⁵ Pražští přátelé BM – houslista Stanislav Novák a klavírista KARL ŠOLC (1893–1935) plánovali v Praze uspořádat hudební festival pouze z děl BM. „Festival“ se uskutečnil v podobě jednoho koncertu v pražském Mozarteu dne 26. 1. 1932 (Popelka 1996, s. 18; CBM, PBM Kr 21, 24, 637, 25, 29, 34, 57, 58, 60, 61, 66, 67). V podání S. Nováka, K. Šolce a violoncellisty BEDŘICHA JAROŠE (1896–1977) na něm zaznělo *Duo pro housle a violoncello č. 1*, H 157, *Osm preludů pro klavír*, H 181, *Klavírní trio č. 1 (Cinq pièces brèves)*, H 193, a další komorní skladby (B. V.: Večer skladeb B. Martinů. *Lidové noviny*, roč. 40, č. 49, 28. 1. 1932, ranní vydání, s. 9).

³⁶ Sestra BM Marie Martinů – viz Adresáti s. 557 – koncert navštívila, v následujícím dopise BM rodině do Poličky ze dne 7. 2. 1932 (CBM, PBM Kr 67) již skladatel komentuje její informace o koncertě stejně jako zaslání kritik.

³⁷ Zmiňovaný dopis, pravděpodobně blahopřání k sňatku bratra Františka Martinů s Jindřiškou Palečkovou – viz Adresáti s. 557, se nedochoval.

³⁸ Stanislav Novák.

³⁹ V dopise rodině do Poličky ze dne 13. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, s. 312–317) BM uvádí: „*Možná že budu muset jet do Prahy v lednu, k vůli tomu filmu to by bylo asi právě v ten čas jako Stáňů koncert tak bychom se tam asi s někým z Vás viděli a snad bych se podíval domu na pár hodin.*“ Záměr komponovat filmovou hudbu však nebyl tentokrát naplněn.

Paris 30/1 1931. [1932]³⁴

Dear all,

I am still waiting for Mařka's letter from the concert³⁵ but with nothing coming I am writing myself.³⁶ I am appending a letter to Fanouř, I thought it safer to send it home as I do not know Jindřiška's exact address,³⁷ I jotted it down somewhere and cannot find it. I am surprised that Mařka has not written anything about the concert, did something happen? I have not had a single word anyone else either, of course, Stáňa never writes.³⁸ Things are stuck with that film, I guess they cannot get the money, and so nothing will come of my trip to Prague it seems.³⁹ I thought I would be able to

³⁴ The correct year is 1932.

³⁵ BM's Prague friends, the violinist Stanislav Novák and the pianist KAREL ŠOLC (1893–1985), planned to organise a music festival in Prague consisting solely of BM's works. The "Festival" was realised in the form of a single concert at the Mozarteum in Prague on 26 January 1932 (Popelka 1996, p. 18; CBM, PBM Kr 21, 24, 637, 25, 29, 34, 57, 58, 60, 61, 66, 67). Novák, Šolc, and the cellist BEDŘICH JAROŠ (1896–1977) performed *Duo for Violin and Violoncello No. 1*, H 157, *Eight Preludes for piano*, H 181, *Piano Trio No. 1 (Five Short Pieces)*, H 193, and other chamber works (B. V.: Večer skladeb B. Martinů [Evening of Works by B. Martinů]. *Lidové noviny*, Vol. 40, No. 49, 28 January 1932, morning edition, p. 9).

³⁶ The composer's sister Marie Martinů – see Addressees p. 557 – attended the concert in question. In his subsequent letter to his family in Polička from 7 February 1932 (CBM, PBM Kr 67), BM comments on her report of the concert and on the critiques she sent.

³⁷ The letter in question probably congratulated his brother František Martinů and his new sister-in-law Jindřiška Palečková – see Addressees p. 557 – on their wedding. It has not been preserved.

³⁸ Stanislav Novák.

³⁹ In his letter to Polička from 13 December 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, pp. 312–317), BM writes: "*I might have to go to Prague in January, about that film, that would be right about the time of Stáňa's concert so we could meet up with some of you and perhaps I could pop home for a few hours.*" BM's intention to compose film music was unrealised at the time.

na svatbě.⁴⁰ Napište mi co bych měl dát Fanoušovi za dárek, co by mu asi přišlo vhod, nevím opravdu, oni mají jistě všechno co potřebují. Dostal jsem zprávy z New-Yorku, měl jsem tam veliký úspěch s kvartetem.⁴¹ Bude také proveden zde v březnu.⁴² Mimo to budu mít v březnu (10./.) koncert v divadle Champs-Elysée, cello s orchestrem první provedení hraje to Cassado, je to jeden z nejlepších světových čelistů a tak myslím že to bude velká paráda.⁴³ Cassado to už hrál v Berlíně a mělo to velký úspěch.⁴⁴ Pak budu mít ještě první provedení mých

---

⁴⁰ Svatba skladatelova bratra Františka Martinů s Jindřiškou Palečkovou se uskutečnila na přelomu ledna a února roku 1932 (CBM, PBM Kr 67).

⁴¹ Podle informace v následující větě se jedná o provedení *Smyčcového kvartetu č. 3*, H 183, který měl podle Halbreicha (2007, s. 363–364) premiéru v USA v roce 1930 a tiskem byl vydán v Éditions Alphonse Leduc v Paříži v roce 1931.

⁴² Neděli 24. 4. 1932 označil BM ve dvou svých dopisech ze dne 7. a 19. 4. 1932 (CBM, PBM Kr 72, 73) za datum prvního provedení *Smyčcového kvartetu č. 3*, H 183, v Paříži. Podle Halbreicha (2007, s. 363) se pařížská premiéra uskutečnila již ve středu 20. 4. 1932. Neděli 24. 4. 1932 jako datum koncertu potvrzuje i Suzanne Demarquez (*Le Courrier musical et théâtral*, roč. 34, č. 10, 15. 5. 1932, s. 266–267; Urbanová 2005, s. 81) a drobná zpráva o provedení skladby otištěná v časopise *Tempo: Listy Hudební Matice* (roč. 11, č. 9, květen 1932, s. 358).

⁴³ Z plánovaného uvedení *Koncertu pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, na koncertě, který se měl konat 10. 3. 1932 v Théâtre des Champs-Elysées v Paříži, sešlo z důvodu nemoci dirigenta (CBM, PBM Kr 69).

⁴⁴ Podle Halbreicha (2007, s. 312) se světová premiéra *Koncertu pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, se španělským violoncellistou GASPAREM CASSADÓ (1897–1966) uskutečnila v Berlíně v neděli 13. 12. 1931. Na základě skladatelovy informace z dopisu rodině do Poličky právě ze dne 13. 12. 1931 (CBM, PBM Kr 61; Synek–Všetičková 2019, s. 312–313) však lze datum premiéry přesunout na pátek 11. 12. 1931: „V pátek byla premiéra v Berlíně toho čelového koncertu a vysílali to Radiem, jenomže jsem už neměl čas Vám to napsat.“ K datu premiéry dne 11. 12. 1931 se přiklání i Mihule (2017, s. 188).